

Analýza a prevence rizik v insolvenčním řízení

Jana Lundová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jana Lundová**
Osobní číslo: **L17028**
Studijní program: **B3909 Procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ovládání rizik**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Analýza a prevence rizik v insolvenčním řízení**

Zásady pro vypracování

1. Vytvořte literární rešerši zaměřenou na insolvenční řízení.
2. Popište průběh insolvenčního řízení z pohledu konkrétní fyzické osoby.
3. Zhodnoťte identifikovaná rizika při insolvenčním řízení pro fyzické osoby.
4. Formulujte doporučení pro fyzické osoby z hlediska prevence rizik souvisejících s insolvenčním řízením.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. Plzeň: Vydatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. IBSN 978-80-7380-675-0.
 2. SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona). Praha: Professional Publishing, 2016. IBSN 978-80-7431-151-2.
 3. FRONC CHALUPECKÁ, Kristýna. Insolvenční právo v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2012. IBSN 978-80-210-6038-8.
- Další odborná literatura dle zadání vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jiří Dokulil**
Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce: 1. listopadu 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. května 2020

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2019

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 15. 5. 2020

Jméno a příjmení studenta: Jana Lundová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Předložená práce se zaměřuje na aktuální souvislosti insolvenčního řízení a na jeho jednotlivé fáze u nepodnikajících fyzických osob. Cíl práce byl stanoven jako důkladné zmapování insolvenčního řízení z pohledu fyzické osoby a analýza rizik, která jsou s tímto procesem pro fyzickou osobu spojena. K jeho naplnění byly vybrány polostrukturované rozhovory jako hlavní technika sběru dat a SWOT analýza jako metoda identifikace a hodnocení rizik. V závěrečné části práce byl použit rovněž Check list, který plnil úlohu nástroje prevence rizik.

Jak ukázala SWOT analýza, insolvenční řízení je procesem, který dlužníkům nabízí šanci na nový start a neobsahuje pro zásadní rizika. Zejména porovnání s podmínkami exekučního řízení vykresluje insolvenční řízení jako výhodnou volbu pro fyzické osoby. Jelikož je však insolvenční řízení poměrně zdlouhavým a náročným procesem, cestou prevence může být sestavení kontrolního seznamu mapujícího jednotlivé fáze insolvenčního řízení.

Klíčová slova: insolvenční řízení, insolvenční návrh, úpadek, oddlužení, konkurs.

ABSTRACT

The submitted paper is focused on the current aspects of insolvency process and its individual phases in case of natural person. The aim of the thesis is to examine the insolvency process from the perspective of a natural person and to analyse the risks associated with this process. To achieve this goal, semi-structured interviews were chosen as the main technique of data gathering and SWOT analysis as a method of risk identification and assessment. In the final part of the thesis, a Check-list was used as a risk prevention tool.

As the SWOT analysis has shown, insolvency is a process that offers to debtors a possibility for a new start and does not involve significant risks. In particular, a comparison with the conditions of execution process shows advantages of insolvency process for natural people. However, as insolvency process is a relatively lengthy and demanding process, a compilation of Check-list for various stages of insolvency process could be an effective way of prevention.

Keywords: insolvency proceedings, insolvency petition, bankruptcy, debt relief, bankruptcy.

Ráda bych poděkovala Ing. Jiřímu Dokulilovi, vedoucímu mé bakalářské práce, za jeho laskavou komunikaci, jedinečné rady a připomínky a výbornou spolupráci při vedení práce.

Rovněž bych ráda poděkovala advokátní kanceláři v Brně, díky které jsem měla možnost se podívat do reálného prostředí práce v činnosti insolvenčního správce.

Motto: „Jestli najdeš v životě cestu bez překážek, určitě nikam nevede.“ (Arthur C. Clarke)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VZNIK ÚPADKU A JEHO PŘÍČINY	12
1.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ	14
1.3 DŮVODY PRO ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	15
2 POSTUP INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	17
2.1 ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	17
2.2 ROZHODNUTÍ O ÚPADKU	19
2.2.1 Výběr insolvenčního správce	19
2.2.2 Průběh po přiřazení insolvenčního správce.....	21
2.2.3 Podání a přezkum přihlášených pohledávek	22
2.2.4 Přezkumné jednání	23
2.3 ZPŮSOB ŘEŠENÍ ÚPADKU	25
2.3.1 Způsoby řešení úpadku v případě fyzické osoby	25
2.3.2 Způsoby řešení úpadku v případě právnických osob	25
3 ZPŮSOB ŘEŠENÍ ÚPADKU V PŘÍPADĚ FYZICKÉ OSOBY	28
3.1 PRŮBĚH ŘÍZENÍ.....	31
3.1.1 Povinnosti dlužníka	31
3.1.2 Povinnosti insolvenčního správce	31
3.1.3 Věřitelé v insolvenčním řízení	32
3.2 ÚSKALÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	33
4 METODY POUŽITÉ V BAKALÁŘSKÉ PRÁCI	35
4.1 TECHNIKA SBĚRU DAT	35
4.2 METODY IDENTIFIKACE A ANALÝZY RIZIK	35
4.2.1 SWOT analýza	36
4.2.2 Check list.....	37
5 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
6 ZMAPOVÁNÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ KONKRÉTNÍ FYZICKÉ OSOBY	41
6.1 ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	41
6.2 USNESENÍ O ÚPADKU	44
6.3 PŘIHLÁŠENÍ VĚŘITELŮ DO INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	46
6.4 PŘEZKOUMÁNÍ PŘIHLÁŠEK VĚŘITELŮ A PŘEZKUMNÉ JEDNÁNÍ.....	47
6.5 ŘEŠENÍ ZPŮSOBU ODDLUŽENÍ FORMOU SPLÁTKOVÉHO KALENDÁŘE.....	49
6.5.1 Zprávy o plnění řízení	51
6.5.2 Změny v osobě věřitele a zpětvzetí částky v průběhu řízení	52
6.6 UKONČENÍ SPLÁTKOVÉHO KALENDÁŘE.....	52
6.7 UKONČENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	53
7 ANALÝZA RIZIK V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ	54

7.1	IDENTIFIKACE RIZIK	54
7.2	HODNOCENÍ RIZIK	57
7.3	ZHODNOCENÍ ANALÝZY.....	60
8	ZHODNOCENÍ A DOPORUČENÍ.....	62
8.1	OBECNÉ ZHODNOCENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	62
8.2	DOPORUČENÍ PRO FYZICKÉ OSOBY	64
8.3	JAK PŘEDEJÍT VZNIKU INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	67
	ZÁVĚR	71
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	72
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	74
	SEZNAM OBRÁZKŮ	75
	SEZNAM TABULEK.....	76

ÚVOD

Insolvenční řízení lze charakterizovat jako způsob řešení úpadku s cílem oddlužení. Důležitost tohoto tématu souvisí s faktem, že insolvenční řízení může být zahájeno s jakoukoliv osobou či subjektem, které nejsou schopny uspokojovat své závazky. Hlavním cílem insolvenčního řízení je takovým jedincům pomoci a vyvézt je z dluhové pasti.

Nabízí se otázka, kde hledat příčiny současné situace, kdy pojem insolvence vnímáme jako běžné téma, která nás obklopuje. Mnoho firem platí faktury až po době splatnosti, což signalizuje, že nemají na splácení svých závazků. Pokud taková situace nastává častěji, jedná se o první signál hrozícího úpadku. Díky dlouhodobému nesplácení závazků mohou vznikat úroky, penále a pokuty za nesplácení včas, kvůli kterým se firma může dostat ještě do větší platební dluhové pasti. V krajním případě následuje exekuce nebo úplný zánik firmy. Podobná je i situace u fyzických osob, které v případě neschopnosti splácet své dluhy mohou požádat o vyhlášení tzv. osobního bankrotu. Aktuálnost tohoto tématu ještě podtrhla loňská novelizace insolvenčního zákona, která pravidla pro oddlužení významně upravila.

Na základě dostupných údajů z Českého statistického úřadu je evidentní, že se do potíží se splácením svých závazků již v minulosti dostalo významné procento našeho obyvatelstva, tudíž jde o celospolečenský fenomén.

Například jen za rok 2019 vyhlásilo osobní bankrot 18 493 nepodnikajících fyzických osob žijících v České republice a v roce 2018 bylo toto číslo ještě mírně vyšší – 20 371 osob. Podobně alarmující je i situace mezi podnikatelskými subjekty. Minulý rok se dostalo do úpadku 7 940 podnikajících fyzických osob, což z celkového počtu podnikajících fyzických osob tvoří 0,27 % těchto osob. Počet úpadků obchodních společností se od roku 2013 stále snižuje, a to každoročně o zhruba 100 bankrotů. V roce 2019 se počet úpadků obchodních společností snížil na 680, tedy 0,19 % z jejich celkového počtu. Například v roce 2013 bylo úpadků obchodních společností celkem 1 400¹. Nejrizikovějšími odvětvími, kde je vyhlášeno nejvíce bankrotů obchodních společností a podnikajících fyzických osob, jsou zpracovatelský průmysl a stavebnictví.

¹ Více o uvedeném průzkumu lze najít na tomto odkazu: <https://www.opojisteni.cz/spektrum/crif-pocet-bankrotu-v-roce-2019-po-sesti-letech-vzrostl/c:17942>.

Pro dokreslení situace můžeme uvést, že v roce 2019 se nacházelo v exekuci 820 tisíc osob (7,69 % z populace ČR). Z tohoto počtu osob podalo insolvenční návrh na možnost oddlužit se v roce 2019 pouze 26 433 osob. Je nutné podotknout, že z tohoto počtu se řada lidí nachází zároveň v insolvenčním i exekučním řízení. U mnoha lidí se očekává zastavení exekučního řízení z důvodu splácení vymáhané částky v rámci insolvence.

Pro potřeby této práce bylo rozhodnuto o zaměření se na insolvenční řízení fyzických osob. Důvody pro tento výběr jsou jednak velikost vzorku obyvatelstva, který se s insolvenční na území České republiky potýká, a nutnost osvěty v této oblasti. Je totiž logické, že jedinci, kteří museli požádat o vyhlášení osobního bankrotu, považují tuto skutečnost za svoji prohru, často se o svých problémech stydí mluvit a tím pádem jsou méně aktivní při hledání potřebných informací o úskalí insolvenčního řízení. Větší debatu na toto téma odstartovala až novelizace insolvenčního zákona. V oblasti osvěty jsou však rezervy viditelné stále. A to navzdory skutečnosti, že existují i další kategorie obyvatel v osobním bankrotu, které se zahájenou insolvenční třeba i vytahují a chlubí se, že přátelům nesplácejí půjčené peníze.

V reakci na výše popsané skutečnosti je **cílem práce důkladné zmapování insolvenčního řízení z pohledu fyzické osoby a analýza rizik, která jsou s tímto procesem pro fyzickou osobu spojena.** Závěrečná část praktické části obsahuje i návrh prevence, jak se úskalím insolvenčního řízení vyhnout.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZNIK ÚPADKU A JEHO PŘÍČINY

Úpadkem se rozumí stav dlužníka, který má více věřitelů a není schopen splácet jim své závazky. Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb. vymezuje několik podmínek oddlužení. Tyto podmínky musí být splněny současně, aby měl dlužník možnost se oddlužit. Zároveň existují dvě formy úpadku, a to je předlužení a platební neschopnost.

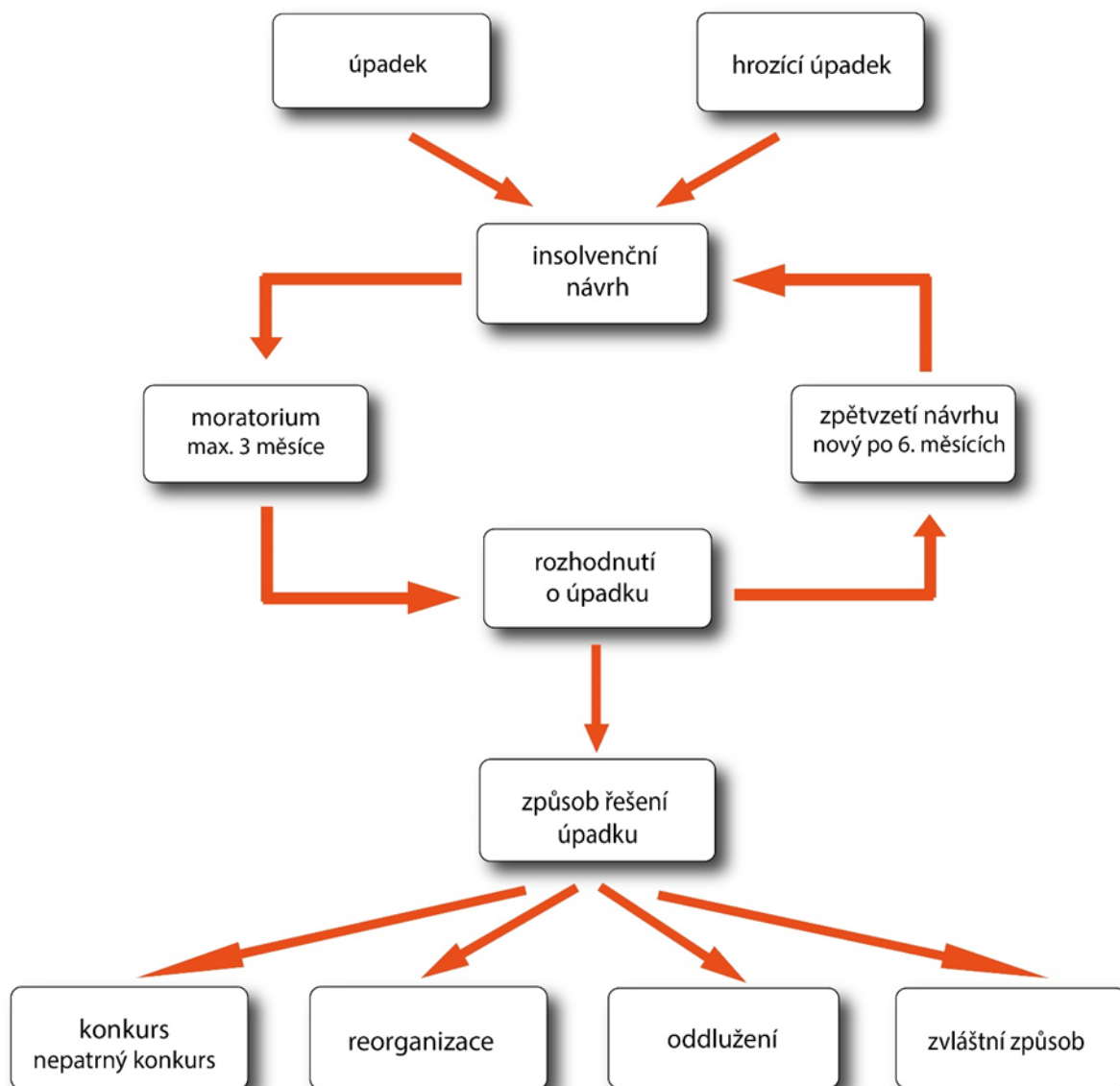
Platební neschopnost znamená, že dlužník, který má více než dva věřitele (tedy společnosti, firmy nebo jednotlivce, kterým není schopen splácet své závazky), má své peněžní závazky déle než 30 dní po splatnosti a není schopen tyto závazky splatit ani do tří měsíců po splatnosti, případně je nedokáže uspokojit z důvodu exekuce.

Předluženým dlužníkem je pouze osoba právnická nebo podnikající fyzická, která má současně více než dva věřitele a její závazky převyšují hodnotu jejího majetku.

Člověk se nenachází v úpadku, pokud je prodlení v placení závazků pouze několika-denní. Pokud ale vznikne několikaměsíční zpoždění v platbách a tím se začnou kumulovat například dluhy, neplacení daní, pojištění, neplacení energií nebo nájmu, jedná se o první krok k úpadku. Místo shánění úvěrů a půjček by měl člověk tuto situaci začít řešit hned od počátku (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

Vzhledem ke komplexnosti a rozsahu daného tématu jsou v následující podkapitole nejprve vysvětleny základní pojmy, se kterými insolvenční řízení pracuje.

1.1 Vymezení základních pojmů

Obr. 1 Průběh řízení (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona)

Platební neschopnost = lze definovat jako neschopnost dlužníka splácet své dluhy a dostát svých závazků

Úpadek = platební neschopnost, tzn. neschopnost dlužníka splácet své závazky věřitelům.

Hrozící úpadek = situace, kdy dlužník nebude moci splácet své závazky řádně a včas.

Insolvenční návrh = dokument, jehož předložením insolvenčnímu soudu dlužník žádá o zahájení insolvenčního řízení (Maršíková, 2014).

Moratorium = „ochrana dlužníka před věřiteli, o kterou může dlužník požádat insolvenční soud. Moratorium je možnost vyhlásit až na 3 měsíce. Po dobu jeho trvání nelze vyhlásit úpadek dlužníka a trvají stejné účinky jako při zahájení insolvenčního řízení. Moratorium má smysl v případě, že se dlužník sice dostal do platební neschopnosti, ale je schopen prokázat, že po uplynutí doby, na kterou je vyhlášeno, bude opět schopen plnit své závazky (typicky druhotná platební neschopnost, nečekaný výpadek výroby atd.).“ (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020)

Zpětvzetí návrhu = úkon, kterým může insolvenční navrhovatel (dlužník nebo věřitel) vzít po určité době rozhodnutí o úpadku svůj návrh zpět. Poté může svůj návrh podat nejdříve za 6 měsíců.

Rozhodnutí o úpadku = rozhodnutí soudu o tom, že dlužník je v platební neschopnosti nebo mu hrozí úpadek.

Konkurs = forma oddlužení, kdy se pohledávky věřitelů uspokojují zpeněžením majetku dlužníka.

Reorganizace = forma úpadku určená jen pro podnikatele, kteří mohou stále podnikat, ale musí přijímat určitá opatření, při nichž splácí pohledávky věřitelů.

Oddlužení = bankrot; způsob řešení platební neschopnosti, kdy dlužník splácí měsíční částky po určitou dobu, aby uspokojil všechny věřitele (Maršíková, 2014).

1.2 Legislativní ukotvení

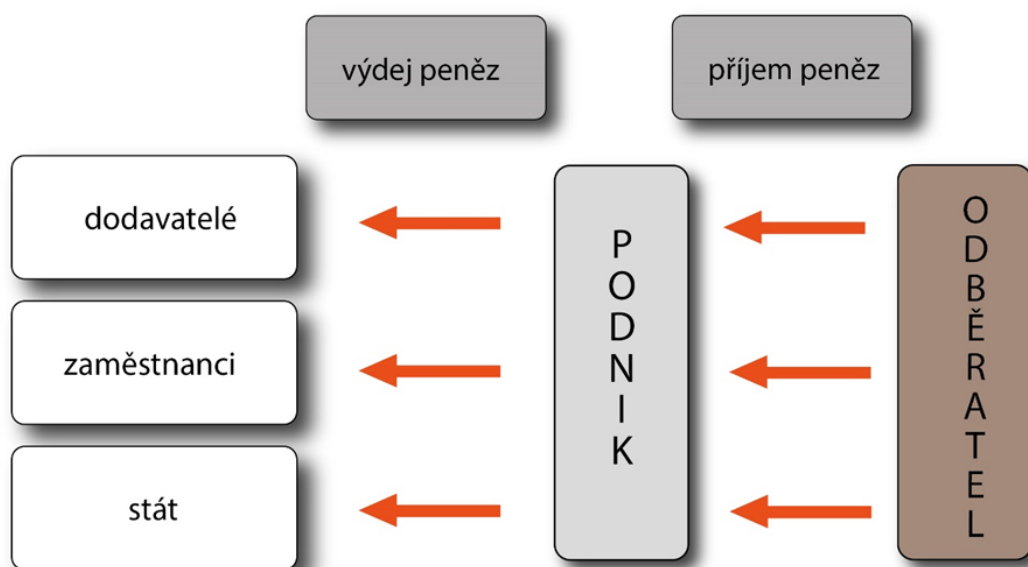
Jak bylo již výše zmíněno, insolvenční řízení vymezuje Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Ten je každoročně doplňován o další předpisy a doplňky. Insolvenční řízení prošlo od 1. 6. 2019 větší novelizací č. 31/2019 Sb., a to hlavně v částkách, které má povinnost dlužník měsíčně hradit. Dále došlo k prodloužení lhůty pro podání přihlášek věřitelů, zkrácení doby oddlužení, změně formy oddlužení nebo zvýšení nezabavitelné částky dlužníka. Insolvenčním řízením, zejména činností insolvenčních správců, se zabývá zákon č. 328/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Mezi právní předpisy upravující základní částky, které je možno strhnout dlužníkovi ze mzdy, patří zákon č. 99/1963 Sb.; občanský soudní řád, který stanovuje výpočet splátky a částku, která nesmí být sražena; nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách; zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu; nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima; zákon č. 117/1995 Sb.,

o státní sociální podpoře; a nařízení vlády č. 320/2019 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2019 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným (částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení).

1.3 Důvody pro zahájení insolvenčního řízení

Podnik na jedné straně peníze vydává – při nákupu materiálu, dlouhodobého majetku, služeb dodavatelů, ale také při výplatách mezd, při odvádění daní státu. Na druhé straně peníze dostává – za prodané výrobky a služby. Tyto prostředky dostává a vydává v různou dobu. Jestliže prostředky za prodané výrobky a služby obdrží příliš pozdě, bude mít nedostatek peněžních prostředků.

Obr. 2 Příjem a výdej peněz z podniku (vlastní zpracování dle Klínský, Münch, 2014).

Předcházení tohoto stavu spočívá v plánování toku peněz, což znamená vědět kdo a kolik firmě v určitý čas zaplatí, aby měl na zaplacení svých závazků. Tak může odhadnout, zda se dostane do platební neschopnosti či nikoliv. Přijímá příslušná opatření, může požádat o odložení zaplacení, požádat banku o krátkodobý úvěr atd. Trvalá platební neschopnost může vést až k zániku podniku.

Zda podnik dosahuje zisku nebo ztráty, není obtížné zjistit. Hospodářský výsledek je součástí výkazu zisku a ztráty, který musí obchodní společnosti povinně zveřejňovat v ob-

chodním rejstříku. Pokud dlouhodobě nestíhá splácet své závazky, hrozí mu zánik. Zkrachovat však může i podnik, který dosahuje zisku, ale trápí ho jiná důležitá oblast finančního řízení – likvidita. Zisk je totiž rozdílem mezi výnosy a náklady a nijak se na něm neprojevuje tok peněz. Výnos vzniká okamžikem prodeje, ale peněžní plnění, které ho budou představovat, může podnik obdržet později. Pokud tyto finanční prostředky inkasuje v pozdějším termínu, než jaké je datum splatnosti závazků, má tato situace negativní vliv na jeho cash flow. Ale podnik může obdržet peníze i předem, například placením předem. To platební schopnost naopak posílí (Klínský, Münch, 2014).

Největší nebezpečí vzniku úpadku přichází v období poklesu cen aktiv, tj. hospodářské deprese, krize nebo stagnace. Úpadek může probíhat dvěma způsoby. A to zjevným a skrytým jevem, tedy platební neschopností a předlužením. K tomu dlužník může použít test likvidity a bilanční test. Tyto testy jsou však především pro podnikající subjekty. Test likvidity sleduje, jak je dlužník schopen platit své závazky, bilanční test sleduje, jestli nejsou závazky vyšší než dlužníkům majetek.

Můžeme konstatovat, že vymahatelnost pohledávek ovlivňuje růst a stagnaci nebo pokles ekonomiky firmy (Smrčka a kolektiv, 2016).

Vymáhání (zaplacení) pohledávek

Nejlepší cestou k vymáhání nezaplacených pohledávek je sjednání si takových způsobů placení, které dalšímu nezaplacení předchází. Prvním krokem je telefonická nebo e-mailová upomínka, protože může jít o dočasný jev jako například opomenutí. Dalším krokem je zaslát dlužníkovi písemnou upomínku s doručenkou. V případě nereagování dlužníka je možné, aby soud vydal platební rozkaz. V případě stálého nereagování hrozí exekuce.

Vymáhání pohledávek lze usnadnit, pokud se předem využije:

- a) **utvrzení dluhu** – zlepšuje naše postavení při vymáhání dluhu
- b) **zajištění dluhu** – při nezaplacení se mohou peníze dostat jinou formou (z majetku dlužníka či někoho jiného), využívá se:
 - záruka – v případě nezaplacení částku uhradí ručitel
 - zadržovací právo – určitá věc se může zadržet a nevydat ji, dokud nedostane zaplacen
 - zástavní právo – věc, která je v zástavě lze prodat a z výtěžku hradit dluh (Maršíková, 2017)

2 POSTUP INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ

Insolvenční řízení probíhá před insolvenčním soudem, který je součástí krajského soudu v kraji trvalého bydliště dlužníka v případě nepodnikající fyzické osoby, v případě právnické osoby v jejím sídle a v případě podnikající fyzické osoby v místě podnikání. V České republice jsou k řešení insolvenční agendy zřízeny krajský soud v Praze pro Středočeský kraj, v Brně, Ostravě, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem a Hradci Králové. V hlavním městě Praha toto řízení vykonává Městský soud (Hásová, Moravec, 2018).

Průběh řízení:

1. Zahájení insolvenčního řízení – dlužník podá insolvenční návrh.
2. Soud vydá rozhodnutí o úpadku dlužníka – pokud vydá negativní rozhodnutí, insolvenční řízení končí.
3. Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka – konkurs, reorganizace, oddlužení.
4. Realizace zvoleného způsobu řešení úpadku dlužníka – splacení měsíčních částek věřitelům.
5. Skončení insolvenčního řízení (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

2.1 Zahájení insolvenčního řízení

Pokud dlužník není schopen své závazky plnit včas, bez zbytečných odkladů, má „*více jak dva věřitele, peněžité závazky má po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit, je tedy v platební neschopnosti*“ dle § 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Dále se má za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo je neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti, nebo není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

Hrozící úpadek nastává tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků (Smrčka a kolektiv, 2016).

Pokud má dlužník více než jednoho věřitele, může podat insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení. Jestliže má však dlužník pouze jednoho věřitele, upadá do exekuce. Pokud uvede, že má více věřitelů, tak i v případě, kdy věřitel svou pohledávku nepřihlásil, může dlužník podat insolvenční návrh. Insolvenční návrh lze podat prostřednictvím osoby k tomu oprávněné jako je například notář, advokát, a jiná akreditovaná osoba §390a. Sepisovateli náleží odměna dle §390a odst. 3 IZ.

Insolvenční návrh může podat jak dlužník, tak i věřitel, naopak návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník. V případě věřitelského insolvenčního návrhu musí dlužník podat návrh na povolení oddlužení sám, a to do 30 dní od doručení insolvenčního návrhu.

Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy návrh obdrží příslušný soud. Návrh může být podán ve formě písemné nebo elektronické, zaslané poštou, mailem ověřeným zaručeným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím datové schránky (Janků, 2016).

Pokud nejsou dodány soudu všechny přílohy dle zákona nebo mají přílohy vady, soud stanoví dlužníkovi lhůtu nejdéle sedm dnů od předložení návrhu na oddlužení, aby potřebné dokumenty předložil. Pokud dlužník tak neučiní, tzn. přílohy nedoloží a vady nejsou odstraněny, hrozí mu způsob řešení oddlužení konkursem. Nebude-li mít návrh všechny předepsané náležitosti, bude nesrozumitelný či neúplný, může insolvenční soud toto podání zamítnout a ukončí tak insolvenční řízení dlužníka (Maršíková, 2014).

Po doručení insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku je soud povinen zahájit insolvenční řízení. V insolvenčním rejstříku je možné sledovat usnesení, podání přihlášek věřitelů, zprávy od věřitelů a sdělení od soudu.

Tím, že dlužník podá insolvenční návrh, nesmí být prováděna exekuce. Výjimkou je pouze případ, kdy dlužník neplatí „pohledávky za majetkovou podstatu“, kterými jsou například odměny a hotové výdaje insolvenčnímu správci za jeho činnost, nebo povinné platby, jako jsou daně, sociální pojištění, poplatky a další povinné platby. Exekuční řízení může být zahájeno, i jestliže dlužník neplatí tzv. „pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatu“. Touto pohledávkou může být například neplacené zákonné výživné. Exekuce však může být zahájena pouze rozhodnutím soudu.

Pokud by dlužník rozprodal nebo daroval svůj majetek příbuzným ještě před 30denní lhůtou, kdy je povinen podat návrh na povolení oddlužení, a tím chtěl získat jak peníze, tak zabránit zabavení a zpeněžení majetku, insolvenční správce může podat žalobu a tím být chráněn.

Soud po vydání „Usnesení o úpadku“ ustanoví insolvenčního správce, který přebírá dispoziční oprávnění. Ustanovující insolvenční správce musí mít sídlo působnosti v kraji, kde má dlužník/podnikající osoba/firma trvalé bydliště nebo sídlo.

Věřitelé mohou uplatnit svou pohledávku pouze prostřednictvím podání přihlášky pohledávky soudu. Tuto přihlášku pohledávky soud zašle insolvenčnímu správci, kdy ten přezkoumá, zda je přihláška podána správně a ve správné výši (Kolektiv autorů, 2007).

2.2 Rozhodnutí o úpadku

Rozhodnutí o úpadku musí obsahovat:

1. zjištění úpadku dlužníka,
2. ustanovení insolvenčního správce,
3. den či údaj o tom, kdy rozhodnutí nabývá účinnosti,
4. zajišťovací práva k dlužníkovu majetku výzvou věřitelů (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

Pokud je rozhodnutí o úpadku vydáno na základě věřitelského insolvenčního návrhu, je možné, aby se proti němu dlužník odvolal. Jestliže je však toto rozhodnutí vydáno na základě insolvenčního návrhu dlužníka, odvolání přípustné není (Zelenka, 2007). Dlužník nesmí nijak disponovat se svým majetkem, tzn. prodávat, přepisovat na třetí osobu, darovat. Vlastní-li dlužník svůj podnik, může jej provozovat v rámci oddlužení dále. V případě reorganizace se realizuje reorganizační plán, v případě konkursu dlužník ukončí provoz podniku (Maršíková, 2014).

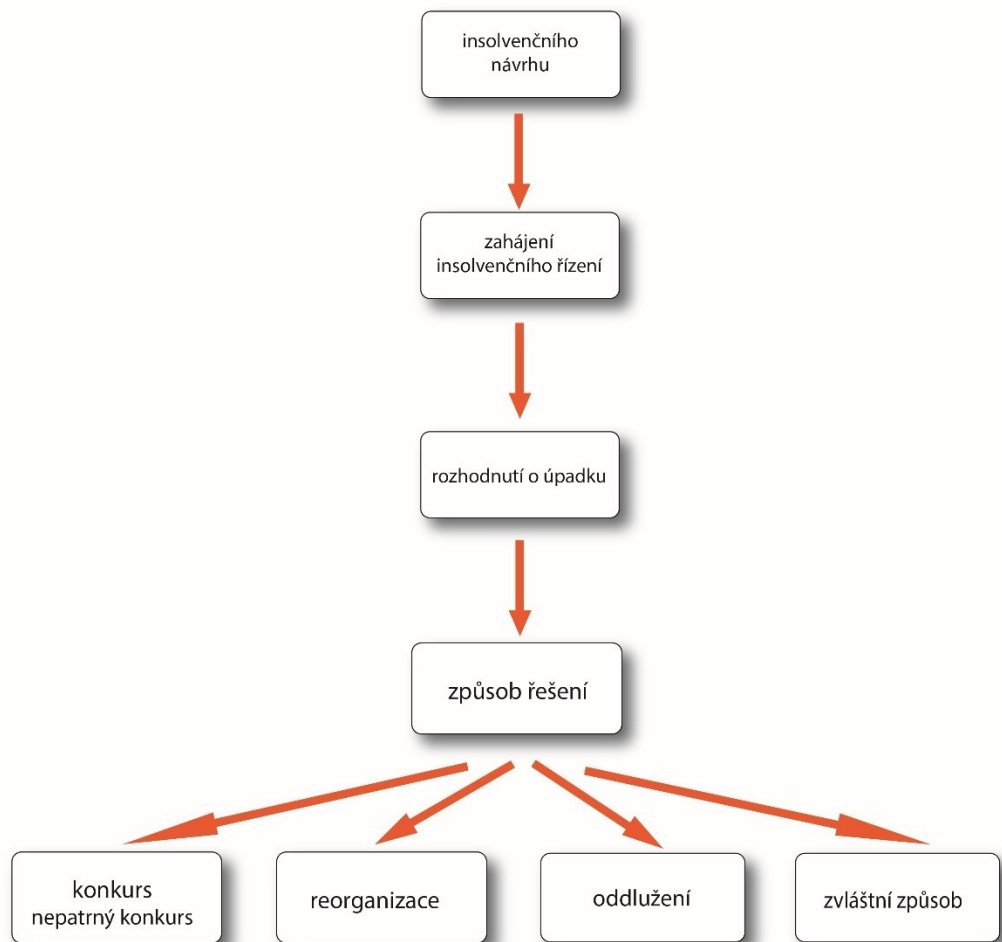
Věřitelé mohou přihlašovat pohledávky v případě oddlužení i konkursu nejpozději do dvou měsíců od rozhodnutí o úpadku. Pokud tento den vychází na státní svátek nebo víkend, tímto dnem je následující pracovní den (Zelenka, 2007).

2.2.1 Výběr insolvenčního správce

Na začátku insolvenčního řízení soud ustanoví do funkce konkrétního řízení insolvenčního správce. Insolvenční správci jsou vybíráni v tzv. rotačním systému. Není tedy

na výběru soudu dát konkrétnímu správci nějaké vybrané řízení. Tato skupina insolvenčních správců, která má v konkrétním kraji sídlo nebo provozovnu, se střídá v přesně daném pořadí. Tedy až poté, co soud od přidělení jednoho insolvenčního řízení insolvenčnímu správci A přidělí řízení dalším insolvenčním správcům v daném kraji, dostane tento správce A přidělené další řízení. Do tohoto systému rotace může soud zasáhnout pouze ve výjimečných případech a svůj postup musí odůvodnit, například tím, že je správce odvolán z pozice insolvenčního správce, a to i v průběhu řízení, nebo insolvenčnímu správci končí licence pro konání této činnosti.

Insolvenční správce může být v průběhu řízení změněn, ale to jen na žádost věřitele. V tomto případě musí o daném kroku hlasovat nadpoloviční většina všech věřitelů a tito věřitelé nesmí mít zároveň méně než polovinu přihlášených přihlášek pohledávek. Dlužník tedy nemůže rozhodnout o změně svého přiděleného insolvenčního správce, a to ani na žádost soudu. Může podat pouze návrh na zproštění funkce insolvenčního správce, pokud své povinnosti neplní řádně, při výkonu své funkce neposkytuje odbornou péči nebo porušuje důležité povinnosti (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

Obr. 3 Postup insolvenčního řízení – 1. část (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona)

2.2.2 Průběh po přiřazení insolvenčního správce

Poté, co soud vydá rozhodnutí o úpadku, správce učiní soupis majetkové podstaty, což je seznam veškerého majetku dlužníka, a to jak movitého, tak nemovitého. Provede se lustrace na veřejném rejstříku justice, lustrace v databázi Úřadu průmyslového vlastnictví, lustraci v Centrálním depozitáři cenných papírů, lustrace na Státní správě zeměměřictví a katastru, velkým bankám je zaslána žádost o součinnosti, podle které se správce dozví, zda dlužník má u konkrétní banky založený účet, popřípadě kolik finančních prostředků na něm má uložených. Dále probíhá zjišťování, zda už je veden u nějakého soudu jako například dlužník výživného nebo je v exekučním řízení.

Insolvenční správce zašle dlužníkovi „Výzvu insolvenčního správce na sdělení součinnosti a sdělení čísla účtu insolvenčního správce a čísla účtu“ a poté „Předvolání k pře-

zkumnému jednání“. Oba tyto dokumenty musejí být doručeny dlužníkovi do vlastních rukou. Pokud nejsou převzaty, soud je zveřejní na úřední desce v insolvenčním rejstříku. Dlužník je ale povinen si poštu přebírat, takže v případě opaku má problém, že si neplní své povinnosti.

Mezitím přicházejí od bank a dalších institucí odpovědi na žádost o součinnost se sdělením, jaký majetek dlužník vlastní.

Usnesení o úpadku je vydáno v době, kdy má soud od dlužníka všechny potřebné údaje. Pokud ne, vyzývá dlužníka k jejich doplnění (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

2.2.3 Podání a přezkum přihlášených pohledávek

Věřitelé mohou spíše ve výjimečných případech očekávat návratnost celé pohledávky. Podnikatelský neúspěch často přichází jako důsledek platební neschopnosti dlužníka (Smrčka a kolektiv, 2016).

Věřitelé mají lhůtu 60 dní na přihlášení si své pohledávky do insolvenčního řízení. „Podání přihlášky věřitele je procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení, neboť tato práva nelze po zahájení insolvenčního řízení uplatnit žalobou“ (§ 109 odst. 1 InZ.). Přihláška pohledávky se podává na předepsaném formuláři příslušnému soudu prostřednictvím datové schránky nebo poštou.

Druhy pohledávek

– vykonatelná pohledávka

- „pohledávka, jejíž splnění si může věřitel vynutit prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce“ (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020),
- pravomocně uznána soudem, popř. rozhodcem, na základě čehož může být zahájeno exekuční řízení,
- odlišná doba promlčení u jednotlivých případů, např.: za neplacení místních poplatků nebo sociálního pojištění je 10roční lhůta promlčení,
- může být zastavena kvůli exekučnímu řízení,
- je zapsána v katastru nemovitostí,

– nevykonatelná pohledávka

- tříletá lhůta promlčení,
- poté následuje insolvenční řízení,

- např.: bankovní nebo nebankovní účty (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

Další rozdělení:

- **pohledávka za zajištěného věřitele** – tzn. pohledávka je zajištěná majetkem náležícím do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy (298 odst. 1 InZ).
- **pohledávka za nezajištěného věřitele** – znamená opak zajištěné pohledávky, tj. že pohledávku nebylo možno zajistit majetkem dlužníka. Za účelem zajištění pohledávky nebylo zřízeno zástavní právo, zadržovací právo či jiné omezení (Maršíková, 2014).

Po uplynutí doby 60 dní od rozhodnutí o povolení úpadku, kdy se mohou zasílat soudu přihlášky pohledávek, se provede přezkum přihlášek pohledávek. Správce kontroluje, jestli je výše přihlášené pohledávky reálná k celkové dlužné částce, jestli si věřitelé nepřihlásili pohledávky, na které nemají nárok, a jestli byly přihlášky podané v termínu. Pokud správce dojde k závěru, že přihláška neodpovídá těmto podmínkám, může přihlášku pohledávky popřít.

Součástí přihlášky pohledávky musí být vždy právní titul pohledávek (tj. smlouva o peněžních prostředcích, nájmu, zápůjčce, úvěru, neuhrazené jízdné, místní poplatky, dlužné pojistné na zdravotní pojišťovně). Přihláška musí být vyplněna na předepsaném formuláři. Na přihlášce pohledávky musí být uvedeno určení dlužníka, věřitele, insolvenčního správce, částky, soudu. Věřitel musí doložit všechna tvrzení, která uvedl. Pokud má datovou schránku, tak by přihláška měla být poslána prostřednictvím datové schránky. Pokud součástí přihlášky nejsou tyto dokumenty, musí správce vyzvat věřitele k jejich předložení (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

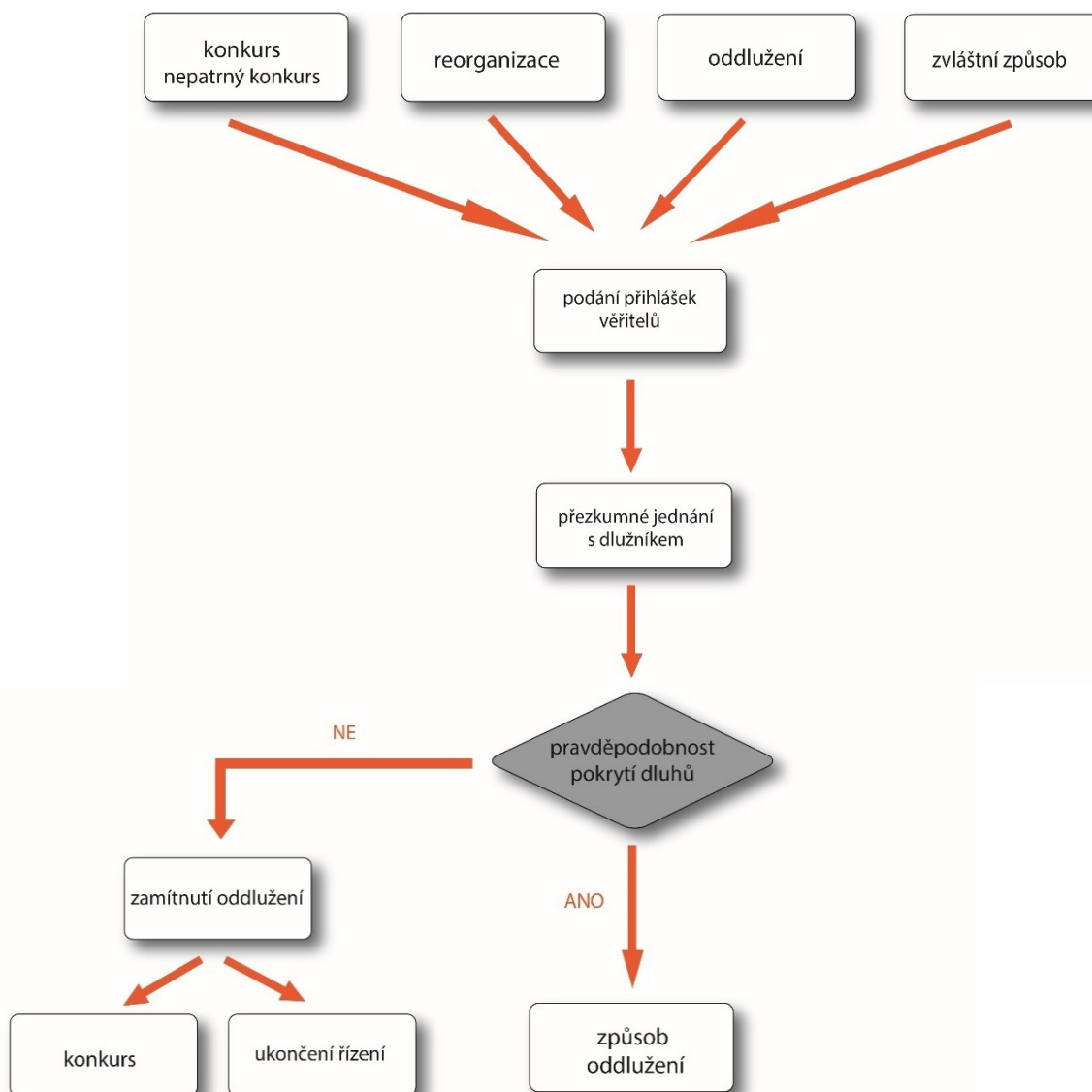
2.2.4 Přezkumné jednání

Přezkumné jednání se koná většinou do 90 dní od vydání usnesení o úpadku v sídle nebo na pobočce insolvenčního správce a je v průběhu něj povinnost se s insolvenčním správcem osobně setkat. Do této doby musí být soudu poslány potřebné formuláře. Do 31. 6. 2017 se všechna přezkumná jednání konala u soudu, novela insolvenčního zákona to však změnila. Protože jednání s dlužníky trvalo na soudu maximálně 15 minut a soudy

byly těmito úkony hodně zaneprázdněné, byly vytvořeny nové formuláře, které správcům usnadní tento zápis z přezkumného jednání. Správce si připraví přezkumný list, kde se dlužníka zeptá, jaký majetek vlastní, zda má vyživovací povinnost, stanovisko správce, přehled popěrných bodů dlužníka a seznam pohledávek. Správce vypracuje zprávu o přezkumu a dlužník tuto zprávu musí potvrdit svým podpisem. Soud poté rozhodne o schválení zprávy o přezkumu.

Pokud je způsob řešení úpadku konkursem, jednání o přezkumu se koná podle insolvenčního zákona vždy u soudu (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

Dle InZ. č. 182/2006 Sb., se při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k možnosti dalšího provozování jeho podniku.

Obr. 4 Postup insolvenčního řízení – 2. část (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona)

2.3 Způsob řešení úpadku

Úpadek lze řešit čtyřmi způsoby, a to formou konkursu, reorganizací, oddlužením nebo zvláštním způsobem řešení úpadku. Konkrétní způsob oddlužení se určuje na základě toho, zda se jedná o dlužníka jako fyzické nepodnikající osoby, podnikající fyzické osoby nebo obchodní společnosti.

2.3.1 Způsoby řešení úpadku v případě fyzické osoby

Způsob oddlužení u nepodnikajících fyzických osob může být řešen formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty nebo zpeněžením pouze majetkové podstaty. Tyto způsoby řešení úpadku jsou podrobněji popsány v kapitole 3.

2.3.2 Způsoby řešení úpadku v případě právnických osob

V této podkapitole budou stručně představeny tři způsoby řešení úpadku – konkurs, reorganizace a zvláštní způsoby řešení úpadku.

Konkurs

Konkurs spočívá ve zpeněžení majetku dlužníka a tím uspokojování pohledávek věřitelů. Je to likvidační způsob řešení úpadku. Insolvenční správce má podíl na rozhodování společnosti, spravuje její majetek, může odmítnout podepsání smluv. I když konkurs skončí, a to ať už prodejem veškerého majetku, tak už ze strany insolvenčního soudu tím, že nepostačuje majetek společnosti k uspokojení všech věřitelů, neuspokojené pohledávky nezanikají, ale věřitelé si mohou přihlašovat pohledávky prostřednictvím exekuce.

Zákonnou úpravu konkursu představují § 244 až 315 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

Účinky prohlášení konkursu:

- přerušuje se likvidace právnické osoby, končí nucená správa, zaniká předběžné opatření, pokud bylo nařízeno a soud nerozhodne jinak,
- oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, která přísluší společnosti, přechází na insolvenčního správce,
- insolvenční správce disponuje s veškerým majetkem společnosti, tzn. je oprávněn vypovědět nájemní smlouvu, podnájemní smlouvu, leasingovou smlouvu nebo smlouvu o koupi najaté věci,

- věcná břemena zatěžující majetkovou podstatu, která vznikla za nápadně nevýhodných podmínek poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, se stávají v insolvenčním řízení neúčinnými (Kolektiv autorů, 2007).

Insolvenční správce má povinnosti:

- vykonávat činnost k zjištění, zajištění a soupisu, k dokončení seznamu přihlášených pohledávek, k přípravě přezkumného jednání a k přípravě schůze věřitelů,
- sestavit mezitímní účetní uzávěrku ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky prohlášení konkursu,
- sestavit zprávu o hospodářské situaci dlužníka ke dni prohlášení konkursu (Kolektiv autorů, 2007).

Uspokojení pohledávek

Všichni věřitelé jsou uspokojováni poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky, která byla přihlášena. V průběhu konkursu se uspokojují všichni zajištění věřitelé, poté jsou výtky ze zpeněžení rozděleny podle rozvrhu mezi nezajištěné věřitele (Kolektiv autorů, 2007).

Zrušení konkursu

Insolvenční soud může rozhodnout i bez návrhu o zrušení konkursu v těchto případech:

- nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek; to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty,
- není jediný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou, případně pohledávky jim postavené na roveň, jsou uspokojeny,
- po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení,
- pro uspokojení věřitelů je majetek zcela nepostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty,
- na návrh, jestliže je k tomuto návrhu připojena listina, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkursu souhlas (Kolektiv autorů, 2017).

Po rozhodnutí o úpadku dlužníka však nemusí vždy následovat schválení jedné z formy oddlužení či konkursu. V případě vysokých závazků dlužníka vůči přihlášeným vě-

řitelům a nedostatku příjmů dlužníka či nemožnosti poskytnutí daru třetí osoby, tedy procentuálním výpočtem neuspokojení věřitelů v dostatečné míře, může být insolvenční řízení ukončeno. Mnohdy může být řízení ukončeno i po schválení určitého způsobu oddlužení, kdy dlužník ztratí zaměstnání či se například dostane do zdravotních potíží. (InZ č. 182/2006 Sb.)

Reorganizace

Reorganizace je sanační způsob řešení úpadku, při kterém je zachován provoz dlužníkovy podniku, a jsou realizována ozdravná opatření. Je určen taktéž pro fyzické i právnické osoby, které však musí být podnikateli. Při reorganizaci dochází k průběžnému uspokojování pohledávek věřitelů dle reorganizačního plánu, kdy provoz podniku zůstává zachován. Pokud dlužník realizační plán dodržuje a uhradí věřitelům pohledávky, které vyplývají z reorganizačního plánu, dlužník je oddlužen.

Základní podmínkou pro zahájení reorganizace je obrat nejméně 50.000.000 Kč, nebo alespoň 50 zaměstnanců. Zákonnou úpravu reorganizace obsahují § 316 až 388 insolvenčního zákona (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

Zvláštní způsoby řešení úpadku

Zvláštní způsob řešení úpadku stanoví soud na konkrétní subjekt, bývá však uplatňován pouze ve výjimečných případech. Jedná se zejména o úpadek bank, pojišťoven či obchodů s cennými papíry (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020).

3 ZPŮSOB ŘEŠENÍ ÚPADKU V PŘÍPADĚ FYZICKÉ OSOBY

Dlužník, jako fyzická osoba, se může plně „oddlužit“, pokud splní následující podmínky:

- poctivý záměr,
- plnění splátkového kalendáře (tj. uspokojení nejméně 30 % z celkové výše pohledávek od všech věřitelů, a to do pěti let – v závislosti na tom, kdy do insolvenčního řízení vstoupil; uspokojení 60 % z celkové výše pohledávek do tří let, nebo hrazení alespoň dvojnásobku odměny insolvenčního správce),
- odpovědný přístup k plnění povinností (InZ č. 182/2006 Sb.).

Oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

U řízení, v rámci kterých byl návrh pro oddlužení podán do 31. 5. 2019, platilo, že dlužníkovi může být schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře, zpeněžením majetkové podstaty, nebo kombinovaně formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Tento způsob kombinování splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty se používal v případě, kdy nedostačovala částka, kterou byl dlužník schopen měsíčně splácet, tj. formou splátkového kalendáře. Tuto formu šlo použít jen na základě návrhu insolvenčního správce a výslovného souhlasu dlužníka.

Pro dlužníky, kteří podali návrh do konce května roku 2019, platilo, že pokud se chce dlužník oddlužit, musí za pět let splatit alespoň 30 % dlužné částky. Pokud dlužník neplní povinnosti, soud vyzve dlužníka k vyjádření se, proč tomu tak je, dlužník částku poté doplatí. Pokud tomu tak není, soud může zrušit oddlužení. Dluhy dlužníkovi zůstanou, neoddluží-li se. Dlužník je povinen platit každý měsíc takovou částku, aby měl po pěti letech závazky splacené. V mimořádných případech, pokud se dlužník snaží hradit své závazky poctivě a včas, může mu být toto malé procento, chybějící ke splnění 30 %, odpuštěno.

Dne 1. 6. 2019 vyšla v účinnost novela insolvenčního zákona, která stanovila, že oddlužení lze plnit jen splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty nebo pouze zpeněžením majetkové podstaty – tzn., že dlužník bude pravidelně platit měsíční splátky, ale zároveň bude prodána část jeho majetku. Insolvenční správce musí do své zprávy soudu uvést, jaký majetek se bude zpeněžovat.

Při oddlužení se z příjmů přednostně uspokojují pohledávky v tomto pořadí (dle InZ č. 182/2006 Sb.):

1. záloha na odměnu,
2. běžné výživné,
3. odměna sepisovatele insolvenčního návrhu,
4. odměna za přezkum přihlášek a rezerva odpovídající odměně a náhradě hotových výdajů insolvenčního správce za 6 měsíců,
5. dlužné výživné,
6. náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty,
7. ostatní pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň.

Od měsíce, kdy je vydáno usnesení o úpadku, začíná běžet doba, kdy je dlužník povinen hradit hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, a ta se odvíjí podle toho, zda je dlužníkem jednatel nebo zda se jedná o manžele. V případě, že se jedná o jednotlivce, platí 900 Kč měsíčně; pokud se jedná o manžele, platí 1.350 Kč. Pokud je insolvenční správce plátcem DPH, částka je zvýšená o tuto daň. Dlužníkovi je sděleno číslo účtu, na který má posílat odměnu. Tuto částku je povinen platit, a pokud nemá bankovní účet, částku platí přes třetí osobu. Po tom, co soud schválí konkrétní formu oddlužení, tato odměna se strhává z částky, která přijde správci na účet ze srážky ze mzdy nebo částky z darovací smlouvy. (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020)

Věřitelům se měsíčně vyplácí procentní částka z celkové přihlášené pohledávky. Všichni věřitelé musí mít na konci řízení stejné procento splacené pohledávky.

Hlavním úkolem insolvenčního řízení je uspokojit pohledávky věřitelů v co největší míře. Pokud dlužník splatí 100 % pohledávek za méně než pět let (popřípadě tři roky), insolvenční řízení končí předčasně.

O tom, zda dlužník bude v oddlužení pět či tři roky rozhodne soud na základě propočtu procentuální výše uhrazení věřitelům. V případě, že je dlužník schopen hradit měsíčně jen zákonem danou výši, tj. dvakrát odměna správce – 2 x 1.089 Kč (pokud je správce plátcem DPH), splátkový kalendář mu trvat pět let. V případě, že dosáhne i třetím rokem trvání splátkového kalendáře 60 % uspokojení věřitelů, oddlužení skončí již po třech letech. Výjimku tvoří důchodci a invalidní důchodci II. a III. stupně. U nich se automaticky schvaluje splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty na tři roky.

Pohledávky věřitelům dlužník neplatí sám, ale prostřednictvím insolvenčního správce, kterému měsíčně posílá částku, kterou správce rozpočítá poměrnou částí mezi všechny věřitele. Většinou je dlužníkovi částka stržena z platu nebo důchodu, v případě podnikající osoby

ji dlužník musí zasílat sám správci. Stejně je tomu u mimořádných příjmů, které musí dlužník poslat správci, aby je rozdělil mezi věřitele.

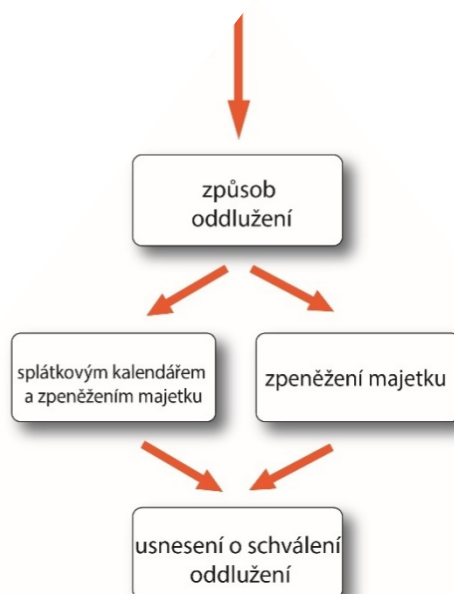
Dále dlužník musí insolvenčního správce informovat o všech skutečnostech týkající se jeho příjmu, zaměstnání, bydliště. Musí předkládat přehled svých příjmů za uplynulé měsíce. Nesmí si na sebe brát další půjčky apod. (Zelenka, 2007).

Oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty

Jestliže se oddlužení koná formou zpeněžení majetkové podstaty, je obvykle zpeněžen veškerý majetek dlužníka, a to formou dražby. Z výtěžku za zpeněžený majetek jsou pak uspokojovány pohledávky věřitelů i insolvenčního správce (Kozák a kolektiv, 2008).

Majetkovou podstatu lze zpeněžit:

- veřejnou dražbou,
- prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí,
- prodejem majetku mimo dražbu,
- v dražbě provedené soudním exekutorem (Kolektiv autorů, 2007).

Obr. 5 Postup insolvenčního řízení – 3. část (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona)

3.1 Průběh řízení

V průběhu insolvenčního řízení dlužník nesmí nijak finančně uspokojovat věřitele, kteří se přihlásili do řízení. Dlužník musí hradit pouze pohledávky, které mu vzniknou za dobu insolvenčního řízení. Pokud tak neučiní, hrozí mu zrušení oddlužení. Pokud dlužník neplní povinnosti, které jsou napsány v usnesení o schválení daného způsobu oddlužení a dány insolvenčním zákonem, hrozí opět zrušení oddlužení (Maršíková, 2017).

3.1.1 Povinnosti dlužníka

Dlužníkovi se přikazuje hradit měsíční částky na úhradu pohledávek přihlášených věřitelů. Ve většině případů se jedná o příjmy ze zaměstnání. Pokud dlužník nemá zaměstnání, lze takovou situaci nahradit sepsáním darovací smlouvy (neboli smlouvy o důchodu), kdy se dárce zavazuje darovat určitou částku po dobu 60 po sobě jdoucích kalendářních měsíců, nebo po celou dobu trvání oddlužení dle insolvenčního zákona, a to bezúplatně.

V případě srážek ze mzdy zaměstnavatel vypočte částku, která je nezabavitelnou částí dlužníkových příjmů. K tomuto výpočtu lze využít i kalkulátor splátek, který je dostupný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti.

Dlužník musí mít zaměstnání s přiměřenou činností odpovídající jeho znalostem a schopnostem a tomu odpovídající příjem. Musí předkládat výplatní pásky správci i soudu, a to vždy k 15. lednu a 15. září za uplynulé období, pokud soud nestanoví jinak.

Dlužník musí dále správce bezodkladně informovat o všech změnách, které se týkají zaměstnání, výše mzdy, adresy pobytu či trvalého bydliště, pracovní neschopnosti, nezatajovat žádný příjem, dar či dědictví a po výzvě soudu předložit svá daňová přiznání soudu, nebrat si žádné závazky, které by nemohl uhradit v době splatnosti, neposkytovat nikomu z přihlášených věřitelů výhody v podobě úhradě jeho pohledávky, a další povinností uvedené v ust. § 412 odst. 1 InZ, které byly i výše napsány.

3.1.2 Povinnosti insolvenčního správce

Po rozhodnutí soudu o splátkovém kalendáři insolvenční správce uhradí zálohy na svou odměnu a hotové výdaje v řízení dlužníka. Následně deponuje částku odpovídající jeho odměně za dobu šesti měsíců. Tato deponovaná částka je využita v případě, když není placena dlužníkem samotným či ze srážky ze mzdy dlužníka. Tuto rezervu si správce pone-

chává na svém účtu, využívá ji a poté opětovně doplňuje. Nebude-li deponovaná částka využita na odměny či hotové výdaje správce, vyplatí ji v poslední splátce jako mimořádnou splátku mezi nezajištěné věřitele. Dále má insolvenční správce povinnost částky rozvrhovat poměrně mezi věřitele.

Insolvenční správce má povinnost dle konkrétního usnesení soudu dlužníka podávat zprávy o plnění oddlužení buď pravidelně po několika měsících, nebo v případě jakékoliv změny, která bude mít vliv na výši nebo trvání splátek v oddlužení s odůvodněním pro zrušení schválené formy oddlužení. Zpráva o plnění oddlužení musí splňovat náležitosti stanovené danou vyhláškou. Zprávu je nutno podávat na předepsaném formuláři prostřednictvím datové schránky či e-mailové zprávy s elektronickým podpisem.

Na konci oddlužení správce podává zprávu o splnění oddlužení, kde uvede, zda dlužník řádně plnil povinnosti dle Insolvenčního zákona a zda doporučuje soudu rozhodnout o splnění či neplnění oddlužení (dle InZ č. 182/2006 Sb. ve znění dalších předpisů).

3.1.3 Věřitelé v insolvenčním řízení

Přihlášení věřitelé mají uloženou povinnost sdělit insolvenčnímu správci číslo svého bankovního účtu a variabilní symbol pro zasílání finanční částky dle splátkového kalendáře. Věřitelé se mohou v průběhu insolvenčního řízení měnit. Avšak částky v přihlášce se měnit nesmí. Částky jsou již přezkoumány insolvenčním správcem a není možné měnit jejich výši. Věřitelé mohou částku přihlášené pohledávky vzít zpět jak částečně, tak zcela.

V otázce procesního nástupnictví má Insolvenční zákon speciální úpravu při singulární sukcesi jinak uvedené v § 107a OSŘ. V průběhu řízení je tak možné převést pohledávku na jiného věřitele nebo může dojít k přechodu přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky (§ 18 InZ). Návrh na změnu v osobě věřitele se podává na předepsaném formuláři. O návrhu na vstup nového věřitele rozhoduje příslušný insolvenční soud, u kterého je dlužník veden, a to na návrh původního věřitele nebo prohlášením do protokolu. Tuto skutečnost je potřeba doložit veřejnými listinami (např. usnesení soudu o nabytí dědictví nebo smlouvou s notářským zápisem) nebo smlouvou s úředně ověřenými podpisy. Soud rozhodne zpravidla do tří pracovních dnů následujících po dni, kdy soudu došel návrh na změnu v osobě věřitele. Na místo původního věřitele může vstoupit nabyvatel do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky. (Hásová, Moravec, 2018)

V případě, kdy se změní poměr uspokojení nezajištěného věřitele z důvodů uvedených v ust. § 398a odst. 7 InZ, tedy například částečné nebo úplné zpětvzetí přihlášené pohledávky, správce musí soudu doložit aktualizovanou distribuční tabulku, kde budou upraveny poměry procent uspokojení všech věřitelů.

3.2 Úskalí insolvenčního řízení

K největšímu počtu přečinů vedoucích k zahájení insolvenčního řízení dochází před začátkem řízení. Velcí odběratelé primárně neplatí svým dodavatelům včas, platí s výrazným zpožděním po datu splatnosti, popřípadě si berou od malých dodavatelů „provozní úvěr“, kterým mohou malé firmy dostat do úzkých (nedostatkem financí pro splácení svých pohledávek). Tyto úvěry mohou být i bezplatné, protože malé firmy si tak chtějí tyto velké odběratele udržet. Menší firmy jsou zranitelnější vůči neplacení pohledávek, a proto se mohou poté dostat do platební neschopnosti vůči svým dodavatelům, zaměstnancům atd. Zároveň jsou ale velcí odběratelé velkým finančním přínosem pro firmu, jedná se o důležité obchodní partnery (Smrčka a kolektiv, 2016).

V insolvenčním řízení se může objevit také zneužívání a omezování podstaty tohoto procesu. Šikana může být mířena i na dlužníka (popřípadě podnikatelské subjekty). U šikanování dlužníka nebo společnosti je častým příkladem poškozování zájmů dlužníka, pověsti společnosti, poškozování jména na trhu nebo znemožnění účastí společnosti ve veřejných zakázkách. Šikana může mít podobu, kdy dlužník (či společnost) nechce zpeněžit svá aktiva, a proto je už před zahájením exekučního a insolvenčního řízení převede, přeprodá či přepíše na jinou osobu tak, aby je nebylo možné nijak zpeněžit a výtěžkem tak uhradit závazky vůči věřitelům. „*Nerozhodne-li insolvenční soud jinak, je dlužník povinen zdržet se od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn jen v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem*“ podle § 111 InZ, odst. 1.

Mezi časté důvody, proč bývá oddlužení zrušeno, můžeme zařadit, že dlužník neplní splátkový kalendář (splátky jsou opožděné, nízké, nebo minimální na uhrazení například pouze odměny insolvenčního správce); neplní povinnosti insolvenčního řízení; vezme si jakýkoliv peněžité závazek, který poté není schopen zaplatit v době splatnosti; dále může být

oddlužení zrušeno návrhem dlužníka; nepoctivým záměrem dlužníka (mohly vyjít najevo až v průběhu oddlužení) či jeho úmrtím (Smrčka a kolektiv, 2016).

4 METODY POUŽITÉ V BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Tato kapitola popisuje odborné metody a techniky použité v bakalářské práci. Zatímco jako technika sběru dat byly využity polostrukturované rozhovory, SWOT analýza a Check list byly zvolena jako metody identifikace a analýzy rizik.

4.1 Technika sběru dat

Polostrukturované rozhovory jsou součástí tzv. kvalitativního výzkumu, který usiluje o hlubší porozumění a pochopení vybraných jevů. Zatímco kvantitativní výzkum používá jako data čísla, doménou kvalitativního výzkumu jsou slova. Ve většině kvalitativních výzkumů jsou údaje shromažďovány prostřednictvím rozhovorů, bývá tedy uváděno, že primárním nástrojem tohoto typu výzkumu je samotný výzkumník (Merriam & Tisdell, 2016).

DeMarrais (2004) definuje výzkumný rozhovor jako „*proces, ve kterém se výzkumný pracovník a účastník zapojují do konverzace zaměřené na otázky související s výzkumnou studií*“. Rozhovory lze rozčlenit na strukturované, polostrukturované a nestrukturované. Pohovory v kvalitativních šetřeních bývají z větší části otevřenější a méně strukturované, což souvisí se snahou dát respondentům možnost, aby definovali jednotlivé zkoumané jevy jedinečnými způsoby. Méně strukturovanou variantou rozhovorů je polostrukturovaný rozhovor, který byl vybrán i pro potřeby této práce. Rozhovor se obvykle řídí seznamem otázek nebo problémů, které mají být prozkoumány, není však určeno ani přesné znění, ani přesné pořadí otázek. Tento formát umožňuje výzkumníkovi reagovat na situaci a na nové nápady získané od respondenta.

Když se podíváme na oba zbylé typy rozhovorů, problém použití strukturovaného rozhovoru v kvalitativním výzkumu spočívá v tom, že pevné dodržování předem určených otázek nemusí umožnit odhalit respondentovo chápání světa. Místo toho dostanete reakce na předpojaté představy autora výzkumu. Naopak nestrukturované rozhovory bývají zvláště užitečné v případě, kdy výzkumník nemá o zkoumaném jevu dostatek relevantních informací. Neexistuje tedy předem stanovený soubor otázek a rozhovor je v podstatě průzkumný (Merriam & Tisdell, 2016).

4.2 Metody identifikace a analýzy rizik

Analýza rizik je klíčovým krokem v rámci procesu rozhodování o riziku. Vybranou metodou hodnocení rizika můžeme identifikovat konkrétní zranitelné místo a definovat

hrozby a předměty, které na vybraný subjekt působí. Dále můžeme stanovit rizika, která by se mohla vyskytnout v průběhu činnosti. Závěrečnou část tohoto procesu představuje vyhodnocení rizika a stanovení potřebných opatření k zabránění dalšího škodlivého působení zvenčí. Dle základního členění dělíme metody analýzy rizik na metody kvantitativní, řešené zpravidla pomocí matematicko-statistických metod, a kvalitativní, kde je výstup vyjádřen slovně (Tichý, 2006).

4.2.1 SWOT analýza

SWOT analýza je nástrojem k vyhodnocení silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb organizace, firmy či jednotlivce. Napomáhá ke stanovení strategie, jakým směrem se má organizace nebo jednotlivec ubírat. Tato analýza je důležitým ukazatelem dalšího vývoje a využívá se i jako kvalitativní metoda hodnocení rizik.

Analýza SWOT vychází z anglických zkratk sloz strenghts (silné stránky), weaknesses (slabé stránky), opportunities (příležitosti) a threats (hrozby) (Cimbálníková a kolektiv, 2013).

Silné a slabé stránky hodnotí vnitřní fungování organizace, přičemž silné stránky vyjadřují příznivý vývoj organizace a převahu nad konkurenty (tj. jaké má podnik přednosti, co umí dělat dobře, jaké má zdroje, jaká je síla podniku z pohledu zákazníků), zatímco slabé stránky vyjadřují negativní aspekty vývoje organizace a vedou k nižší výkonnosti (co podnik dělá špatně, co by mohl zlepšit, čemu se má vyhnout). Příležitosti a hrozby jsou faktory vnějšího prostředí. Příležitost (pozitivní vývoj v určitém odvětví či v ekonomice jako celku) má příznivý vliv na vývoj organizace a hrozba (překážky, navýšení konkurence, změny v technologiích) má z pohledu současného i budoucího rozvoje organizace negativní vliv na její rozvoj (Tichý, 2006).

Pokud z výsledku analýzy vyplyne, že má organizace více silných stránek a zároveň příležitostí, znamená to ofenzivní styl strategie. Organizace má v tomto případě prostor s využitím svých silných stránek nadále rozvíjet. Má dobrou šanci se prosadit na trhu a překvapit novým produktem. Tento výsledek je pro organizaci nejlepším možným. Při výsledku křivky zasahující do silných stránek a hrozeb by měla organizace zvolit defenzivní strategii vývoje a bránit se možným hrozbám z vnějšího prostředí. Naopak pokud má organizace více slabých stránek a příležitostí, vývoj směřuje ke spojenectví s jinou organizací. Organizace musí těžit z příležitostí a eliminovat slabiny. Tato situace ale nemusí být pro organizace fatální. Pro organizaci by bylo špatným výsledkem, pokud by jí vyšlo nejvíce slabých stránek

a hrozeb. V tomto případě bývá nejlepším řešením ukončení činnosti a likvidace v zájmu vyvarovat se další finanční újmy a ztráty majetku.

Pro organizaci je cílem navyšovat množství svých silných stránek i příležitostí, naopak minimalizovat nárůst slabých stránek a hrozeb (Cimbálníková a kolektiv, 2013).

4.2.2 Check list

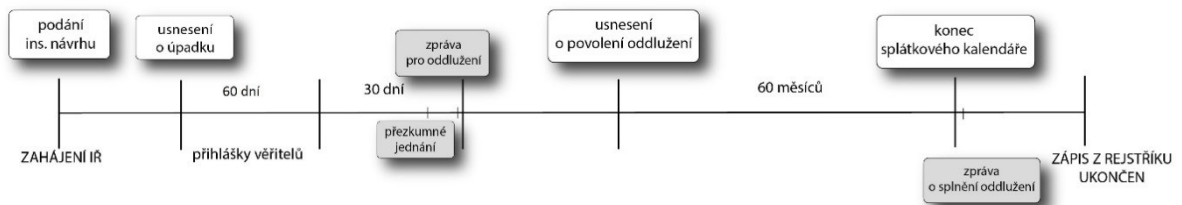
Check List Analysis, nebo-li analýza kontrolního seznamu, je jednoduchá technika, která využívá seznamu položek, kroků a úkolů, pomocí nichž můžeme zjistit, zda postupujeme při jednotlivých úkonech správně. Bývá zpracovávána na konkrétní objekt, činnost nebo kontrolovanou osobu při pracovních činnostech, výrobních a technologických postupech, které se vyskytují na pracovišti. Kontrolní seznam může být doplněn o odpovědi „ano“ nebo „ne“ či „splněno“ nebo „nesplněno“. Důkladnost přípravy této metody se volí v závislosti na účelu a složitosti určité činnosti. Struktura kontrolního listu může mít podobu jednoduchého seznamu, až po složitější formulář doplněný o různou váhu důležitosti jednotlivých aktivit. V kombinaci s jinou metodou můžeme díky Check listu identifikovat zdroje rizika. Metodu Check list lze použít v různých fázích činnosti, často se využívá při přehledu plnění stanovených úkolů a opatření. Je využívána v rámci identifikace nebezpečí a hodnocení rizik, BOZP a požární ochraně (Tichý, 2006).

5 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Účelem teoretické části bylo popsání problematiky insolvenčního řízení. Úpadek lze popsat jako situaci, kdy dlužník není schopen hradit své závazky a nemůže je uhradit včas a v plné míře. V takovém případě je umožněno dlužníkem vstoupit do insolvenčního řízení při splnění podmínek daných insolvenčním zákonem.

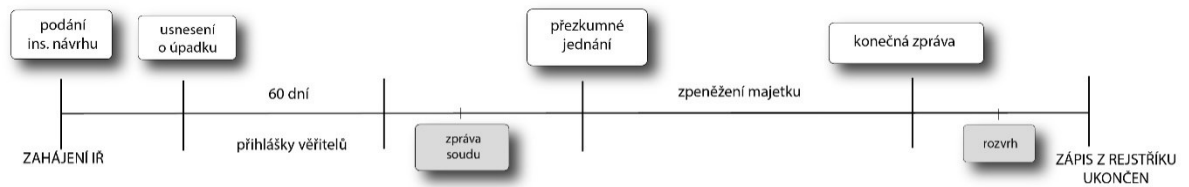
V právní rovině se rozlišují dva důvody k vyhlášení úpadku, a to platební neschopnost a předlužení. Dlužník se může dostat do platební neschopnosti v případě, že se jedná o osobu nepodnikající, která splňuje podmínky vstupu do insolvenčního řízení. V případě předluženého dlužníka se vždy jedná o osobu podnikající, kdy závazky převyšují majetek dlužníka.

V případě oddlužení fyzických osob nepodnikajících je řešeno oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty nebo pouze zpeněžením majetkové podstaty. Pokud však dlužník nevlastní žádný majetek, který by bylo možno zpeněžit, probíhá pouze splátkový kalendář. Takový případ lze zjednodušeně vysvětlit tímto schématem časové osy, který obsahuje základní body, které se dějí v průběhu řízení. Oddlužení může trvat 5 nebo pouze 3 roky, a to v závislosti na tom, jakou má dlužník očekávanou míru uspokojení věřitelů, zda je dlužník důchodce či v II. nebo III. invalidním důchodu.

Obr. 6 Postup insolvenčního řízení pro fyzické osoby (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona)

Pokud se jedná o řešení úpadku právnických osob nebo osob fyzických, které podnikají, lze tento způsob znázornit tímto časovým vyobrazením.

Obr. 7 Postup insolvenčního řízení pro právnické osoby (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ZMAPOVÁNÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ KONKRÉTNÍ FYZICKÉ OSOBY

V návaznosti na závěry teoretické části je v praktické části rozebrán konkrétní příklad oddlužení nepodnikající fyzické osoby. Smyslem této kapitoly je důkladné seznámení se s průběhem insolvenčního řízení v praxi. Účelem tohoto rozboru bude identifikace rizik a závěrečná doporučení, čeho se jakožto dlužník vyvarovat.

Sběr dat do této kapitoly probíhal formou rozhovorů ve vybrané advokátní kanceláři, kde na připravené otázky odpovídal zkušený odborník, jenž se insolvenčním řízením zabývá již více než 20 let. Na základě polostrukturovaných rozhovorů a analýzy dokumentů bylo zkoumáno, jak proces oddlužení probíhá krok po kroku.

Tento názorný příklad oddlužení fyzické osoby formou splátkového kalendáře se zpeňžením majetkové podstaty včetně jmen a základních faktů o dlužníkovi byl pro účely bakalářské práce upraven do nejběžnější podoby procesu řízení. Příklad z časového hlediska spadá do období po novelizaci insolvenčního řízení (vešla v platnost 1. 6. 2019).

6.1 Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení začíná podáním insolvenčního návrhu. Ten si pan Jan Novák nechal sepsat u advokáta v blízkosti svého bydliště. Advokát potřeboval pro zpracování insolvenčního návrhu:

- seznam všech závazků, tedy název (resp. jméno) věřitele, jeho IČO a sídlo (případně datum narození a adresu), výši jistiny závazků (tedy původní částku bez úroků z prodlení; pokud jsou známy úroky z prodlení, tak tyto uvést samostatně), popis právního titulu závazku (tedy smlouva o úvěru ze dne, nezaplacená elektřina za období), splatnost závazku. Dále listiny vážící se k závazku, tedy smlouvy, faktury, výzvy, případně rozhodnutí soudu nebo exekutora;
- seznam majetku – tzn. přesně popsat, co dlužník vlastní. Například auto, byt, zahradu, ale i cennější movité věci a tyto věci blíže specifikovat a ocenit aktuální cenou a pořizovací cenou;
- dlužníkovy příjmy – tedy příjmy, z jakých by se měli věřitelé v oddlužení uspokojovat. Pokud je dlužník zaměstnán, je potřeba pracovní smlouva vč. mzdového výměru, a potvrzení o příjmech za období 12 měsíců zpětně. Toto potvrzení vystaví zaměstnavatel, případně se může doložit výplatními páskami;

- sdělení, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání a toto doložit listinami. V případě, že jsou známa nějaká zdravotní omezení (například z důvodu dlužníkovy zdravotního omezení výkonu pracovní činnosti) a například pravidelně hradí nějaké léky, i toto doložit dokumenty nebo lékařskou zprávou;
- sdělení, zda je dlužník ženatý/vdaná, má vyživovací povinnosti nebo bylo vydáno nějaké rozhodnutí o výši výživného;
- sepsání, proč došlo k tomu, že je dlužník nucen podat insolvenční návrh, tedy jak vznikly dluhy a proč ztratil schopnost je splácet;
- sdělení o trestní bezúhonnosti, tedy zda dlužník nebyl odsouzen za nějaký trestní čin, a uložený trest ještě nebyl vymazán (aktuální výpis z trestního rejstříku).

Všechny výše uvedené informace byly nutné pro řádné a rychlé zpracování insolvenčního návrhu. Po doložení těchto informací a dokumentů byl advokát schopen návrh zpracovat. Pan Novák si poté domluvil telefonicky osobní schůzku, kde všechny tyto údaje byly dle potřeby doplněny o podrobnější informace a vysvětlení.

Pan Novák zaslal advokátovi všechny potřebné informace, kde bylo sděleno, že má závazky k těmto právnickým a fyzickým osobám:

- Bohemia Factoring, a.s., sídlem [REDACTED], IČ: [REDACTED], kdy datum splatnosti bylo do 19. 8. 2016, a podle platebního rozkazu č.j. EPR 230623/2018-5 ze dne 15. 5. 2018 činí závazek 154.000 Kč,
- Česká spořitelna a.s., sídlem [REDACTED], IČ: [REDACTED], datum splatnosti 3. 5. 2018, závazek podle smlouvy o půjčce ze dne 14. 6. 2013 činí 321.500 Kč,
- Innogy Energie, s.r.o., IČ: [REDACTED], sídlem [REDACTED] datum splatnosti dne 22. 11. 2018, závazek ve výši 17.600 Kč,
- Home Credit, a.s., IČ: [REDACTED], sídlem [REDACTED], datum splatnosti dne 23. 4. 2018, jako nezaplacený úvěr č. [REDACTED], závazek ve výši 26.260 Kč,
- JUDr. [REDACTED], IČ: [REDACTED], se sídlem [REDACTED], datum splatnosti dne 5. 9. 2017, jako náklady exekučního řízení, závazek ve výši 8.765 Kč,
- Wüstenrot hypoteční banka a.s., IČ: [REDACTED], se sídlem [REDACTED], datum splatnosti dne 14. 10. 2015, jako hypoteční úvěr, závazek ve výši 534.725 Kč,
- ČSOB a.s., IČ: [REDACTED], se sídlem [REDACTED], datum splatnosti dne 24. 6. 2014, jako kontokorentní úvěr, závazek ve výši 25.963 Kč.

Dlužník má v současné době splatné závazky, které jsou po splatnosti déle než tři měsíce. U všech závazků již bylo vydáno pravomocné a vykonatelné rozhodnutí. V současné době má tedy dlužník sedm věřitelů v celkové hodnotě 1.089.413 Kč. Dlužník si není vědom, že má věřitele s obvyklým místem pobytu, bydlištěm nebo sídlem v zahraničí.

Dlužník uvádí, že k platební neschopnosti došlo z důvodu vzniku více jeho závazků, jejichž celková výše přesáhla jeho platební možnosti.

Dlužník sděluje, že pracuje ve společnosti [REDAKCE], a.s., IČ: [REDAKCE] se sídlem [REDAKCE], jeho průměrný měsíční příjem je 16.580 Kč. Dále má dlužník uzavřenou dohodu o pracovní činnosti u pana Jaroslava Pospíšila, IČ: [REDAKCE] se sídlem [REDAKCE], kde vypomáhá při občasných pracích jako zedník, s průměrnou měsíční mzdou 2.500 Kč. Měsíční příjem dlužníka tedy činí 19.080 Kč. Měsíční náklady na živobytí (výdaje na bydlení, strava, základní osobní potřeby) činí 7.000 Kč. Dlužník je ženatý a má jednu vyživovací povinnost k nezletilé dceři Kateřině Novákové.

Očekávaný příjem dlužníka je 228.960 Kč za 12 měsíců.

Z měsíčního příjmu dlužníka lze strhnout částku ve výši 6.290 Kč. Za 60 měsíců by tedy dlužník při hrazení odměny správce ve výši 1.089 Kč s DPH a odměny za přihlášky, uhradil věřitelům částku 309.942,50 Kč.

Pan Novák navrhuje oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a nenavrhuje nižší měsíční splátky.

Tyto údaje potvrzuje příloženými dokumenty, jakožto pracovní smlouvou, mzdovým výměrem, dohodou o srážkách ze mzdy a dohodou o provedení práce.

Tento návrh na povolení oddlužení lze vyplňovat elektronicky prostřednictvím formuláře na internetových stránkách justice. Je veřejně dostupný ke stažení, a to i včetně návodu na vyplnění. Pokud není podpis dlužníka na tomto formuláři úředně ověřen, bere se tento návrh za neplatný.

Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční návrh pan Novák podal osobně ke Krajskému soudu v Brně. Krajský soud ihned vydá Vyhlášku o oznámení zahájení insolvenčního řízení ve věci dlužníka Jana Nováka a zveřejní ji na portálu justice.

Soud dále vydá „Pověření asistentky soudce, vyšší soudní úřednice“, kde pověří osobu k samostatnému provádění veškerých úkonů soudu svým jménem, k vyznačování právní moci na rozhodnutích soudu.

Soud zašle „Vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení“ panu Novákovi v obálce k vyzvednutí do vlastních rukou. Dále soud zašle vyrozumění o zahájení insolvenčního řízení včetně vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení úřadům jako jsou finanční úřad, celní úřad, úřad práce, okresní správa sociálního zabezpečení, obecný soud, popřípadě další instituce v místě bydliště dlužníka a soudním exekutorům.

Soud může dlužníka vyzvat k doplnění návrhu o dokumenty, smlouvy, daňová přiznání apod., která jsou dána zákonem nebo nemají požadované náležitosti. K doplnění těchto dokumentů dá soud dlužníkovi lhůtu nejdéle 7 dní pro doručení potřebného.

6.2 Usnesení o úpadku

Soud vydá „Opatření o určení osoby insolvenčního správce“, kterým se určuje JUDr. [REDAKCE] (správce je určen prostřednictvím tzv. „kolečka“ insolvenčních správců – popsáno v kapitole 2.2.1). Ihned poté je vydáno usnesení, ve kterém se povoluje úpadek dlužníka spojený s návrhem na oddlužení, stanovení insolvenčního správce, výzvu dlužníka k placení zálohy na odměnu správce a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce, výzvu věřitelů k přihlášení svých pohledávek a uložení správci k podání zprávy o přezkumu, zprávy pro oddlužení a soupisu majetkové podstaty.

Vygenerování a odeslání žádosti o součinnost institucím

Insolvenční správce poté vytvoří prostřednictvím insolvenčního programu Insolvence 2008 dokument, kde vyzývá větší banky jako je Air Bank, a.s.; Česká exportní banka, a.s.; Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.; Československá obchodní banka, a.s.; Expobank CZ a.s.; Fio banka, a.s., J& T Banka, a.s., mBank S.A., organizační složka; MONETA Money bank, a.s.; PPF banka a.s., Raiffeisenbank a.s., Všeobecná úvěrová banka a.s.; Wüstenrot hypoteční banka a.s.; Oberbank AG; Commerzbank; Česká národní banka; Českomoravská stavební spořitelna, a.s.; Equa bank a.s.; Hypoteční banka, a.s.; ING Bank; Sberbank CZ, a.s.; UniCredit Bank Czech Republic, a.s.; Česká spořitelna, a.s., Komerční banka, a.s., k součinností.

Zašle žádost o poskytnutí informace, zda měl nebo má dlužník evidované automobily, nebo jiné dopravní prostředky, kdy rozhodným obdobím pro zjištění těchto údajů je období tří let zpětně ode dne rozhodnutí o úpadku.

Dále se zašle žádost o poskytnutí informací týkajících se majetku dlužníka, a to zejména o poskytnutí informace z Rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou České republiky, zda neexistuje zástavní právo k movitým věcem dlužníka či zda není zřízeno zástavní právo k movité věci ve prospěch dlužníka.

Insolvenční správce provede lustraci soudních sporů u krajského a okresního soudu, popřípadě městského soudu, v kraji a okrese svého trvalého bydliště. Konkrétně u pana Nováka tomu bude Krajský soud v Brně a Městský soud v Brně.

Povinnost poskytnout součinnost insolvenčnímu správci vyplývá z ust. § 43 a § 44 insolvenčního zákona, přičemž součinnost insolvenčnímu správci je poskytována bezplatně.

Odeslání doložení osvědčení o registraci plátce DPH

Dle příslušného usnesení musí insolvenční správce informovat soud o tom, zda je plátcem DPH, což dokládá certifikátem pojištění profesní odpovědnosti a osvědčením o registraci plátce daně z přidané hodnoty.

Odeslání výzvy dlužníkům

Insolvenční správce musí neprodleně sdělit dlužníkovi číslo účtu pro zasílání zálohy na odměnu a náklady hotových výdajů ve výši 1.089 Kč (insolvenční správce je plátcem DPH), výzvu ke kontaktování insolvenčního správce s doplněním dalších informací ohledně průběhu insolvenčního řízení. Dlužníkovi je doručeno i sdělení o termínu přezkumného jednání, které se uskuteční v sídle nebo na pobočce insolvenčního správce v kraji, pod který krajský soud spadá. Tyto dokumenty jsou dlužníkovi zaslány vždy do vlastních rukou adresáta, dlužníka, popřípadě do datové schránky dlužníka.

Jestliže se obálka vrátí jako nedoručená, insolvenční správce se snaží kontaktovat dlužníka k převzetí. Pokud si obálku nepřebírá, jedná se o neplnění povinností dlužníka a je možné mu zastavit insolvenční řízení.

Kontaktování insolvenčního správce

Na základě doručené výzvy pan Novák telefonicky kontaktoval insolvenčního správce, který mu sdělil podrobnosti k insolvenčnímu řízení a povinnosti, které musel od této doby dodržovat. Mezi ně patřilo například informování o změně kontaktních údajů

(změna trvalého bydliště, korespondenční adresy), změna vyživovacích osob, změna nebo ukončení zaměstnání, nemocenská, změna výše mzdy, mimořádné splátky. Až do vydání usnesení o úpadku dlužník nesměl hradit pohledávky, které vznikly před úpadkem (uspokojoval by věřitele na úkor ostatních). Pan Novák si musel pohlídat, aby mu nevznikl další dluh. Nesměl si brát jakékoliv půjčky, přebírat na sebe závazky, které není schopen splácet, musel hradit měsíční pravidelné platby, jako je inkaso, energie, nájem, poplatek za telefon, místní poplatky obce a celkové ostatní platby související se živobytím. Pokud měl dlužník povinnost platit výživné, tak ho musel platit až do doby vydání Usnesení o schválení oddlužení (po vydání tohoto usnesení hradil insolvenční správce výživné z dlužnickových příjmů). Pokud by pan Novák tyto závazky neplnil, byl by to důvod pro zrušení oddlužení. Pan Novák by taky neměl přijmout nebo odmítnout dar nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce.

Doplňme, že dlužník má povinnost před přezkumným jednáním zaslat správci svoje výplatní pásky za poslední tři měsíce, popřípadě mu je předložit na přezkumném jednání.

6.3 Přihlášení věřitelů do insolvenčního řízení

Věřitelé mají dva měsíce na zaslání přihlášek do řízení, čímž projevují, že mají vůči dlužníkovi nezaplacenou pohledávku. Za společnosti, popřípadě i jednotlivce, podává vyplněnou přihlášku advokát nebo právní zástupce. Přihláška musí obsahovat název a kontaktní údaje společnosti nebo fyzické či právnické osoby, výši jistiny, typ pohledávky (tedy zda je zajištěná nebo nezajištěná; zajištěná pohledávka je zajištěna například majetkem, tj. nemovitostí, automobilem; nezajištěná pohledávka je například půjčka od bankovních institucí), popsání okolností vedoucí k pohledávce vůči dlužníkovi (tedy jak dluh vznikl, doložený například smlouvou), úrok, celková výše pohledávky, vykonatelnost, vlastnosti pohledávky (například splatnost) a další informace. Tento návrh musí být doplněn o přílohy, které jsou důležité k prokázání této pohledávky.

Pohledávky jsou věřiteli postupně přihlašovány do řízení, a to prostřednictvím krajského soudu. Přihlášky jsou zasílány insolvenčnímu správci a zároveň zveřejňovány na justici. Věřitelé mají lhůtu dvou měsíců ode dne usnesení o úpadku, aby si přihlásili pohledávky. Pokud dlužník zaznamená, že si věřitel přihlásil do řízení částku, která neodpovídá výši závazku a uzavřené smlouvě, přihláška je považována za neoprávněnou. K tomu datu, do termínu odeslání seznamu přihlášených pohledávek, soupisu majetkové podstaty a zprávy o hospodářské situaci dlužníka, je nutné výrok o neoprávněné přihlášce podložit argumenty.

Příhlášky jsou zveřejněny, stejně jako vše ostatní, na justici u jména dlužníka v oddíle P – přihlášky. K pozdějšímu popření soud už nepřihlíží. Proto je vhodné se seznámit důkladně se všemi přihláškami. Důvodem pro popření pohledávky insolvenčním správcem je například omylné přihlášení věřitele nebo když pohledávka již byla uhrazena. Popírány mohou být jak pohledávky nevykonatelné (takové, o kterých zatím nebylo rozhodováno – smlouva, místní poplatky, FÚ), tak i vykonatelné (takové, o kterých již před insolvenčním řízením probíhalo jiné řízení, které skončilo vydáním pravomocného rozhodnutí – platební rozkaz, rozsudek, rozhodčí nález, notářský či exekuční zápis se svolením k vykonatelnosti, rozhodnutí a výkaz nedoplatků správního orgánu apod.). Přílohy k přihláškám zveřejněny nejsou, jsou zasílány pouze insolvenčnímu správci a uloženy u soudu. Dlužník si je však může u přezkumného jednání prohlédnout.

6.4 Přezkoumání přihlášek věřitelů a přezkumné jednání

Přezkum přihlášených přihlášek věřitelů zasahuje do právní problematiky. Pro téma této práce není zásadní popisovat, jak se přihlášky přezkoumávají.

Přezkumné jednání bylo naplánováno na den 8. 8. 2019 v 9.00 hodin v sídle insolvenčního správce v Brně. Správce si ověřil totožnost pana Nováka občanským průkazem. Dlužník k jednání nepotřeboval žádné další dokumenty, jelikož insolvenční správce měl informace dostupné z internetových stránek justice, kde byl zveřejněn insolvenční návrh včetně příloh, a výplatní pásky zaslal správci předem. Výplatní pásky bývají potřebné pro výpočet průměrné měsíční mzdy, ze které se vypočítává měsíční splátka věřitelům a celkové uspokojení věřitelů za určité období.

Insolvenční správce dlužníka postupně seznámil se všemi podrobnostmi řízení, aby měl přehled o svých povinnostech. Seznámil ho s počtem přihlášených pohledávek věřitelů. Předmětem přezkumného jednání je také vytvoření či potvrzení soupisu majetku, případně výpočet, zda má dlužník nárok na splátkový kalendář, nebo je pro věřitele výhodnější rozprodání dlužníkovy majetku.

Insolvenční správce zjistil, že dlužník má celkem závazky ve výši 1.132.861 Kč. Tato částka byla vyšší oproti částce vypočítané v insolvenčním návrhu z důvodu dalších sankcí a pokut, které se za dobu od sepsání insolvenčního návrhu zvýšily. Dlužníkovi vychází míra uspokojení věřitelů za 5 let při současných příjmech 27,36 %.

Tab. 1 Zjednodušený výpočet předpokládané míry uspokojení věřitelů dlužníka

Celková částka zjištěných nezajištěných pohledávek	1.132.861 Kč
Dlužníkům průměrný měsíční příjem	19.080 Kč
Celková výše splátek pro oddlužení za 5 let	377.400 Kč
Odměna IS za 5 let (60 x 1 089 Kč)	65.340 Kč
Odměna IS za přezkoumané přihlášky (7 x 302,50 Kč) – <i>dle § 38 odst. 1 InZ, ve znění pozdějších předpisů, má insolvenční správce možnost požádat o přiznání odměny z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek, která činí 250,- Kč. V případě, že je správce plátcem DPH, celková odměna je zvýšena o DPH.</i>	2.117,50 Kč
Předpokládaná míra uspokojení nezajištěných věřitelům za 5 let (v Kč)	309.942,50 Kč
Předpokládaná míra uspokojení nezajištěných věřitelům za 5 let (v %)	27,36 %

Žádost o nižší splátky

Pokud dlužník žádá o nižší měsíční splátky v rámci splátkového kalendáře, předpokládaná míra uspokojení věřitelů za pět let musí být vyšší než 50 % z hodnoty všech svých závazků. Dlužník musí doložit:

- dostatečnost dlužnických možností se zřetelem k zákonem předepsané 50% hranici, případně též se zřetelem k dohodám dlužníka s věřiteli o jiné výši plnění,
- důvody, které vedly k dlužníkovu úpadku,
- celkovou výši dlužnických závazků,
- dosavadní a očekávanou výši dlužnických závazků,
- opatření, která dlužník činí k zachování a zvýšení svých příjmů a ke snížení svých závazků,
- doporučení věřitelů.

Dlužníkovi panu Novákovi však toto procento uspokojení věřitelů nevychází, tudíž o nižší splátky nemůže žádat.

Na přezkumném jednání se vyhotovuje taktéž zpráva pro oddlužení. Ta obsahuje především:

- počet vyživovaných osob, výživné stanovené soudem a dlužné výživné,
- název zaměstnání dlužníka a jeho čistý měsíční příjem,
- dar, který dlužník obdrží bezplatně (navíc na splácení věřitelů),
- soupis a popis majetku,
- formu bydlení a životní náklady dlužníka na bydlení,
- údaje o hrazení měsíční odměny správce,
- údaj o zpracovateli insolvenčního návrhu,
- procentuální a peněžní vyjádření předpokládané míry uspokojení věřitelů,
- procentuální a peněžní schéma splátkového kalendáře pro všechny věřitele,
- popřípadě další sdělení k řízení.

6.5 Řešení způsobu oddlužení formou splátkového kalendáře

Ve většině případů oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je hlavním příjmem dlužníka příjem ze zaměstnání, tj. plat nebo mzda. Zaměstnavatel vypočítává v průběhu řízení zabavitelnou část mzdy (vypočítána dle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.), která je hrazena na účet správce a následně zasílána poměrně ke všem věřitelům. Nezabavitelnou část si ponechává dlužník pro svou potřebu na hrazení nutných poplatků za nájem, energie, potraviny a vyživované osoby. Pokud je vydáno soudní rozhodnutí o příspěvku na vyživované osoby, výživné se hradí ze zabavitelné částky. Pokud dlužník získá jiné příjmy, ať má již další brigádu či jiný příjem, měla by tato částka připadat jako mimořádná splátka věřitelům. Dlužník by měl taky svému zaměstnavateli sdělit, že mu bylo schváleno oddlužení, popřípadě ho informovat o změně počtu vyživovaných osob, jelikož mu je srážka ze mzdy vypočítávána podle počtu osob ve stejné domácnosti a při jeho navýšení či snížení se nezabavitelná částka dlužníka mění.

Zaměstnavatel má na základě rozhodnutí soudu o úpadku povinnost (po rozhodnutí o schválení dané formy oddlužení dlužníka) deponovat částku, která by jinak byla zasílána exekutorovi. Pokud by soud zamítl oddlužení, připadla by zpětně tato částka exekutorovi. Jelikož bylo dlužníkovi schváleno oddlužení, tato částka připadá insolvenčnímu správci, který tuto deponovanou finanční část rozpočítá mezi přihlášené věřitele.

Insolvenční správce vyplácí z příchozí částky, která přijde na jeho účet, určitou částku věřitelům tak, aby procentuální uspokojení jednotlivých věřitelů bylo stejné. To znamená,

že věřitel přihlášený do insolvenčního řízení obdrží od dlužníka částku ve výši 512,23 Kč a druhý věřitel dostane 36,41 Kč. V přepočtu na procenta budou však oba tyto věřitelé uspokojeni ve výši 2,4 % z celkové přihlášené částky konkrétního věřitele.

Přijde-li dlužník v průběhu řízení o zaměstnání, je povinen tuto událost neprodleně ohlásit soudu i insolvenčnímu správci. Je povinen si hledat nové zaměstnání, popřípadě v situaci, kdy nemůže najít zaměstnání ve svém oboru, přijmout i zaměstnání s nižší kvalifikací. Krátkodobý výpadek zaměstnání většinou nijak zásadně splácení dluhů neovlivní, avšak pokud by nastala pracovní neschopnost či dlouhodobá nemožnost nalezení zaměstnání, hrozilo by zrušení oddlužení.

Pohledávky věřitelů, které vzniknou v průběhu insolvenčního řízení

Nové dluhy dlužníka, které vzniknou za dobu trvání oddlužení, je potřeba hradit. Může se stát, že od rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka dlužníkovi vzniknou další nezaplacené pohledávky. Dlužník je upozorněn několika upomínkami, které mu jsou doručovány. Pokud neučiní uhrazení v dané lhůtě, je insolvenční správce na tyto závazky dlužníka upozorněn. Zmíněné nové závazky pošle příslušný orgán buď nejprve správci, aby na tento nedoplatek důsledně upozornil dlužníka, nebo přímo přes příslušný soud. K tomuto kroku slouží i formulář „Vyrozumění pohledávek za majetkovou podstatou nebo pohledávky jí postavené na roveň“. Může jít o neuhrazení odměny sepisovatele insolvenčního návrhu nebo různé poplatky jako například místní poplatek za komunální odpad, pokuty apod.

V průběhu insolvenčního řízení

Panu Novákovi byl v listopadu zablokován exekucí účet i mzda a na základě toho poté zažádal o oddlužení. Čekal na rozhodnutí soudu, aby bylo povoleno oddlužení splátkovým kalendářem. Vzápětí na to mu měly být uvolněny deponované prostředky. Bohužel, ke svým účtům se nemohl dostat. Dlužník žádal exekutora, který by měl na základě rozhodnutí soudu o povolení oddlužení odblokovat účty. Ten mu však sdělil, že soudní exekutor tato rozhodnutí neruší, tedy že účty neodblokuje a že se má obrátit na bankovní instituci. S tímto se obrátil na FIO banku, která dlužníkovi vede účty, a odkázal na soudní rozhodnutí exekutora, který exekuci na jeho účty nařídil. Nejednalo se sice o nijak závratné částky, ale dlužníkovi by pomohly. Dlužník se dále dotazoval, zda si může založit nový účet u jiné banky pro zasílání mzdy.

Insolvenční správce sdělil dlužníkovi, že v jeho moci není nařídít exekutorovi nebo bance odblokování účtů. Banka se řídí exekučním příkazem, který může zrušit pouze

exekutor. Zahájením insolvenčního řízení se přerušuje exekuční řízení a exekutor nemůže fakticky vymáhat, tedy strhávat finanční prostředky z dlužníkovy účtu. Je zde však předpoklad, že do začátku insolvenčního řízení dlužníkovi exekutor zabavil většinu tam ležících prostředků. Nicméně, i přes trvající exekuční příkaz dlužník může z účtu čerpat dle občanského soudního řádu na základě § 304 b) částku ve výši dvojnásobku životního minima. Je nutno dodat, že se jedná o jednorázový nárok. Nelze tedy v rámci dané exekuce jej nárokovat vícekrát než jednou. Insolvenční správce tedy doporučuje dlužníkovi založit nový účet pro zasílání mzdy a písemně informovat exekutora s odkazem na konkrétní soudní rozhodnutí, tedy o tom, že bylo schváleno oddlužení splátkovým kalendářem a přihlášené pohledávky dlužník hradí ze svých aktuálních a budoucích příjmů. Blokované finanční prostředky proto potřebuje na úhradu svých životních potřeb. Dále aby dlužník požádal exekutora o odblokování předmětného účtu, neboť se na něm nenachází žádná zásadní částka, kterou by nyní bylo možno použít pro uspokojení věřitelů, přičemž za takto zablokovaný účet hradí dlužník měsíční poplatky za vedení účtu.

6.5.1 Zprávy o plnění řízení

Soud ukládá insolvenčnímu správci, aby podával pravidelnou zprávu o průběhu řízení. Ve zprávě je zohledněn průběh plnění splátkového kalendáře, zda dlužník změnil důležité údaje, např. adresu, zaměstnání, výši mzdy, počet vyživovacích osob, dále pak změnu věřitelů, jaká je očekávaná míra uspokojení věřitelů, měsíční částky strhávané ze mzdy dlužníka a jejich procentuální rozpočet mezi věřitele a další okolnosti související s řízením dlužníka. Tuto zprávu má insolvenční správce dle usnesení o schválení oddlužení podávat jednou ročně. V případě okolností předvídaných § 418 odst. 1 InZ musí insolvenční správce soud informovat neprodleně. První zprávu podá insolvenční správce tudíž po jednom roce od začátku oddlužení.

U pana Nováka se vyskytla jen jedna změna, a to změna zaměstnavatele. Pan Novák plnil splátkový kalendář v pořádku, naplnil všechny své povinnosti a po třech letech plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty dosáhl předpokládané míry uspokojení nezajištěných věřitelů po 5 letech trvání splátkového kalendáře 35,78 %. Insolvenční správce neshledal v průběhu své činnosti, že by dlužník sledoval nepoctivý záměr. Předpokládaná míra uspokojení věřitelů se zvýšila oproti původnímu výpočtu správce z důvodu vyšší zabavitelné částky, která se dlužníkovi strhávala ze mzdy, a nového zaměstnavatele, který dal dlužníkovi vyšší mzdu, a tudíž se dlužníkovi začala strhávat vyšší částka.

Během řízení byly podány tři zprávy insolvenčního správce, vždy po roce (dle rozhodnutí soudu). Dlužník během celého období plnil své povinnosti – k 15. březnu a 15. září příslušného roku zasílal soudu přehled svých příjmů (opět tak, jak mu bylo uloženo soudem), i zaslal soudu ukončení pracovního poměru u minulého zaměstnavatele a spolu s tímto dokumentem i pracovní smlouvu u nového zaměstnavatele, kterého si domluvil již předem. Tuto informaci o změně zaslal jak insolvenčnímu správci, tak soudu. Insolvenční správce tuto změnu zaznamenal do své zprávy o plnění oddlužení dlužníka.

6.5.2 Změny v osobě věřitele a zpětvzetí částky v průběhu řízení

Ke změně v osobě věřitele může dojít, jestliže původní věřitel podepíše s jiným věřitelem (postupníkem) smlouvu o postoupení pohledávek. Na základě sepsání této Smlouvy o postoupení pohledávek soud rozhodne o schválení ve změně věřitele v řízení. Soud poté vydá usnesení o změně věřitele.

V případě pana Nováka vstoupila dne 3. 3. 2020 do řízení na místo dosavadního věřitele Home Credit, a.s. jako účastník řízení – věřitel Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, nabyvatel pohledávky. Pokud dojde ke změně přihlášené částky u konkrétního věřitele, například z důvodu uhrazení třetí osobou nebo uhrazení z nákladů exekuce, insolvenční správce podává „Oznámení o změně v distribuční tabulce oddlužení splátkového kalendáře“ (neboli také ODITA nebo DITA). Věřitel Wüstenrot hypoteční banka a.s. vzal částečně zpět dílčí pohledávku v přihlášce ve výši 32.289 Kč. V distribučním schématu byla u tohoto věřitele následně uvedena nová částka a u všech věřitelů byla změněna procentuální část uspokojení z celkové částky všech závazků.

6.6 Ukončení splátkového kalendáře

Po uplynutí 5 let oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty zaslal insolvenční správce soudu Zprávu o splnění oddlužení. Tato zpráva obsahovala velmi podobné informace jako Zpráva o plnění oddlužení - tzn. procentuální vyjádření uspokojení věřitelů i včetně konkrétní částky, která byla za 5 let zaplácena věřitelům, celkovou odměnu insolvenčního správce, popřípadě odměnu ze zpeněžení majetku dlužníka a vyjádření správce, zda se dlužník snažil dosáhnout, co možno nevyššího uspokojení všech věřitelů.

Dlužník uhradil za pět let plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty celkem věřitelům částku ve výši 444.142,50 Kč, tj. 39,99 %, z celkově zjištěných závazků.

6.7 Ukončení insolvenčního řízení

Insolvenční soud vydal rozhodnutí o ukončení insolvenčního řízení pana Nováka. Do tohoto rozhodnutí uvedl peněžní vyčíslení odměny správce včetně jeho nákladů a zproštění insolvenčního správce jeho dosavadní funkce. Toto rozhodnutí soudu nenapadl žádný z věřitelů, správce ani dlužník. Nabylo právní mocí po 15 dnech od doručení insolvenčnímu správci a dlužníkovi. Dlužník je tímto osvobozen od placení pohledávek, které byly zjištěny v rámci oddlužení, a není povinen hradit zbývající nesplacenou část pohledávek. Pokud by mu vznikly nezaplacené závazky po tomto rozhodnutí, tyto již musí uhradit zcela.

7 ANALÝZA RIZIK V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

Na základě informací z výše uvedené kapitoly bylo přistoupeno k celkovému zhodnocení procesu insolvenčního řízení a analýze identifikovaných rizik pro fyzické osoby. Pro tyto účely byla využita SWOT analýza, která se používá jako nástroj strategické analýzy a rovněž jako kvalitativní metoda hodnocení rizik.

K sestavení SWOT analýzy bylo přistoupeno následovně:

- do silných a slabých stránek byly zařazeny jevy, které jsou dány přímo insolvenčním zákonem bez možnosti zásahu třetí osoby;
- do příležitostí a hrozeb byly zařazeny jevy, kde hraje významnou roli chování dalšího, externího činitele (např. počínání věřitelů a včasnost přihlášení jejich pohledávek do insolvenčního řízení, nebo důslednost insolvenčního správce při dohledu na počínání dlužníka).

První fáze SWOT analýzy obsahuje přiřazení jednotlivých jevů do silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb – tedy identifikaci rizik. Ve druhé fázi byly k těmto položkám přiřazeny váhy a hodnocení a pomocí výpočtů byl konstatován závěr (zařazení do jednoho ze čtyř kvadrantů).

7.1 Identifikace rizik

SWOT analýza z pohledu dlužníka, který je v insolvenčním řízení

Tab. 2 SWOT analýza z pohledu dlužníka, který je v insolvenčním řízení

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> – Možnost snížení dluhu¹. – Zastavení exekucí a dražby majetku (eliminace hrozby vymáhání a exekuce). – Při uhrazení více než 50 % dluhů za 5 let možnost snížení měsíční splátky. 	<ul style="list-style-type: none"> – Minimum příjmů na provoz domácnosti – jen ve výši životního minima³. – Při nedostatku příjmů zastavení řízení. – Dlužník nesmí odmítnout práci, která je v jeho možnostech.

– Ponechání majetku jako je např. byt či dům v odůvodněných případech². – Řízení nedopadá na třetí osobu. – Finanční dostupnost – povinnost hradit alespoň 1.800 Kč bez DPH měsíčně (v případě, že je insolvenční správce plátcem DPH, tak 2.178 Kč). – Dlužník nemusí mít plat, stačí si obstarat dárcе. – Ochrana soudním rozhodnutím (soudní ochrana). – Nenarůstají sankce, pokuty, penále za půjčky, zpoždění kvůli opoždění hrazení (nárůst dluhů). – Prominutí dluhů – nový začátek bez dluhů (po 3, popř. 5 letech úsporného režimu v rámci IŘ).	– Majetek získaný dědictvím, darem, výhrou či dotací je dlužník povinen použít k mimořádným splátkám. – Žádnému věřiteli se nesmí poskytovat výhody (placení na úkor jiných věřitelů). – Dlužník nesmí zatajovat žádné příjmy a na žádost insolvenčního správce, soudu, či věřitele předložit přehled svých příjmů nebo daňová přiznání. – Zákaz přijímání nových závazků, které dlužník není schopen splácet v řádné lhůtě. – Vedení v rejstříku dlužníků. – Nemožnost si brát další půjčky.

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> – Věřitelé, kteří si pohledávky nepřihlásí včas do řízení, přichází o získání dlužné částky (dluh se dlužníkovi sníží). – Trend zmírňování pravidel pro dlužníky. 	<ul style="list-style-type: none"> – Insolvenční správce kontroluje a dohlíží na dlužníkovy příjmy. – Dlužník nesmí odmítnout dar či dědictví bez souhlasu insolvenčního správce⁴.

Následující text obsahuje upřesnění některých silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb uvedených výše:

¹ Snížení dluhu – u řízení, ke kterým byl podán návrh do 31. 5. 2019, existuje možnost snížení dluhu až o 70 %. Dlužník musí uhradit minimálně 30 % svých závazků. Pokud tak neučiní, je rozhodnutí na příslušném soudu. Od 1. 6. 2019 platí, že dlužník musí uhradit

minimálně dvojnásobek částky, kterou má hradit jako odměnu správci. Pokud je správce plátcem DPH, činí odměna správce 1.089 Kč. Dlužník tedy musí uhradit částku minimálně 2.178 Kč.

² Ponechání majetku – jestliže není nemovitost předmětem zajišťovacího práva (např. hypoteční právo), smí si dlužník ponechat majetek (nemovitost). To stejné platí, pokud by majetek bylo nevýhodné zpeněžit z důvodu nízké odkupní hodnoty, tedy že by hodnota znaleckého posudku a odměna insolvenčního správce za zpeněžení této nemovitosti převyšovala hodnotu odkupu, čímž by na věřitele nepřípadaly žádné finanční prostředky.

³ Splátky na oddlužení nepodnikající fyzické osoby se vypočítávají z čisté mzdy a započítávají se sem i čisté odměny z vedlejší činnosti. Dlužníkovi musí zůstat dvě třetiny životního minima a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu v nájmu ve městě od 50 000 do 100 000 obyvatel, dle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Výše částky se mění každým rokem. V roce 2019 činila tato částka 6.429 Kč. Liší se s počtem vyživovaných osob a manžela či manželky ve společné domácnosti.

⁴ Dlužník nesmí odmítnout dar či dědictví bez souhlasu insolvenčního správce s výjimkou případů, kdy by vznikl další dluh, který není schopen splatit

7.2 Hodnocení rizik

Tab. 3 SWOT analýzy s vyhodnocením rizik

SILNÉ STRÁNKY	Hodnocení	Váha	Výsledek	SLABÉ STRÁNKY	Hodnocení	Váha	Výsledek
Možnost snížení dluhu.	5	0,2	1	Minimum příjmů na provoz domácnosti – jen ve výši životního minima.	-3	0,1	-0,3
Zastavení exekucí a dražby majetku (eliminace hrozby vymáhání a exekuce).	5	0,1	0,5	Při nedostatku příjmů zastavení řízení.	-4	0,3	-1,2
Při uhrazení více než 50 % dluhů za 5 let, možnost snížení měsíční splátky.	3	0,04	0,12	Dlužník nesmí odmítnout práci, která je v jeho možnostech.	-1	0,05	-0,05
Ponechání majetku jako je např. byt či dům v odůvodněných případech.	5	0,2	1	Majetek získaný dědictvím, darem, výhrou či dotací je dlužník povinen použít k mimořádným splátkám.	-2	0,1	-0,2
Řízení nedopadá na třetí osobu.	2	0,06	0,12	Žádnému věřiteli se nesmí poskytovat výhody (placení na úkor jiných věřitelů).	-1	0,05	-0,05
Finanční dostupnost – povinnost hradit alespoň 1.800 Kč bez DPH měsíčně (v případě, že je insolvenční správce plátcem DPH, tak 2.178 Kč).	2	0,04	0,08	Dlužník nesmí zatajovat žádné příjmy a na žádost insolvenčního správce, soudu, či věřitele předložit přehled svých příjmů nebo daňová přiznání.	-1	0,09	-0,09
Dlužník nemusí mít plat, stačí si obstarat dárce.	2	0,06	0,12	Zákaz nepřijímání nových závazků, které dlužník není schopen splácet v řádné lhůtě.	-3	0,1	-0,3

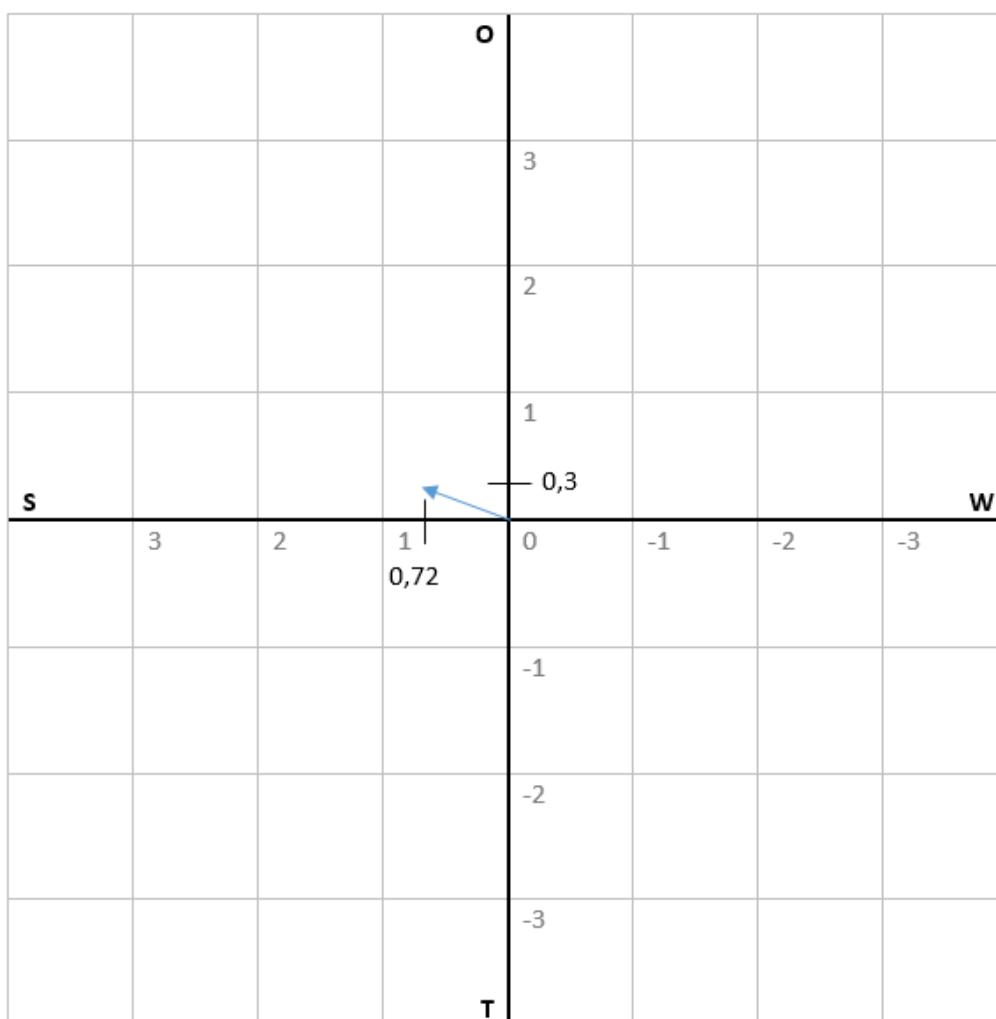
Ochrana soudním rozhodnutím (soudní ochrana).	4	0,1	0,4	Vedení v rejstříku dlužníků.	-1	0,01	-0,01
Nenarůstají sankce, pokuty, penále za půjčky, zpoždění kvůli opoždění hrazení (nárůst dluhů).	5	0,1	0,5	Nemožnost si brát další půjčky.	-3	0,2	-0,6
Prominutí dluhů – nový začátek bez dluhů (po 3, popř. 5 letech úsporného režimu v IŘ).	4	0,1	0,4				
		1	4,24			1	-2,8
PŘÍLEŽITOSTI	Hodnocení	Váha	Výsledek	HROZBY	Hodnocení	Váha	Výsledek
Věřitelé, kteří si pohledávky nepřihlásí včas do řízení, přichází o získání dlužné částky (dluh se dlužníkovi sníží).	1	0,1	0,1	Insolvenční správce kontroluje a dohlíží na dlužnickovy příjmy.	-3	0,6	-1,8
Trend zmírňování pravidel pro dlužníky.	3	0,9	2,7	Dlužník nesmí odmítnout dar či dědictví bez souhlasu insolvenčního správce.	-1	0,4	-0,4
		1	2,8			1	-2,2

Tab. 4 Zjednodušený výpočet SWOT analýzy

S – Silné stránky	W – Slabé stránky
4,24	-2,8
O – příležitosti	T – hrozby
2,8	-2,2

Tab. 5 Výpočet pro doplnění do grafu

prostředí	celkem	polovina	v grafu
IP	7,4	3,52	0,72
EP	5	2,5	0,3

Obr. 8 Graf výsledku SWOT analýzy

7.3 Zhodnocení analýzy

Převaha silných stránek nad slabými stránkami a příležitostí nad hrozbami ukazuje, že pro dlužníka je insolvenční řízení při současné právní úpravě poměrně výhodným krokem, kterým může více získat než ztratit. Tento závěr podepírá i srovnání insolvenčního řízení s exekucí řízení.

Jaká jsou pozitiva a negativa pro dlužníka, který je veden pouze v exekucí řízení?

Jestliže je dlužník veden pouze v exekucí řízení, tato situace má na něj pouze negativní dopad. Oproti insolvenční se liší tím, že:

- dlužník musí splatit 100 % svých dluhů, a to včetně úroků, které samozřejmě stále narůstají, dále musí uhradit náklady exekucí řízení,
- po dlužníkovi jsou veškeré dluhy vymáhány a majetek exekucí,
- exekuce dopadá na třetí osobu (srážky se strhávají ze mzdy rodiny a osob blízkých, v neposlední řadě se zabavuje i majetek manžela),
- exekuce se přesunuje v případě nezaplacení na dlužníkovy děti a následně na jejich děti,
- dlužníkovi jsou zabaveny finanční prostředky na bankovním účtu (tzv. co přijde na účet dlužníka, exekutor zabaví).

Tím, že jsou dlužníkovi v exekuci zabavovány veškeré finanční prostředky z účtu, je dlužník odkázán na vyplacení mzdy od zaměstnavatele v hotovosti, tzn. „na ruku“, aby nepřišel o veškerý svůj příjem. Dlužník je zároveň chráněn soudní ochranou, takže veškeré kroky jsou vedeny v souladu se zákonem.

Až po splacení veškerých dluhů, tedy 100 % půjček, které mohou narůst o úroky a penále, může dlužník začít s čistým štítem. Avšak tato doba může být velmi dlouhá a neomezená.

Jaké má insolvenční řízení výhody a nevýhody pro věřitele?

Pro věřitele představuje insolvenční řízení dlužníka (tedy někoho, od koho chtějí zaplatit za provedenou službu nebo výrobek či vypůjčenou peněžní částku) řadu výhod a nevýhod.

Mezi výhody můžeme zařadit skutečnost, že věřiteli je uhrazena minimální zákonem stanovená výše pohledávky (popsána ve kapitole 3), avšak může to být bráno i jako negativní

stránka situace, jelikož věřitel nedostane uhrazenou celou částku, kterou si dlužník půjčil. Pro bankovní instituce je ovšem lepší dostat alespoň tuto minimální vrácenou částku než čekat několik dalších let na vrácení celé částky, což by mohlo zkomplikovat obchodování. Hodnota sankcí a úroků už nestoupá, věřitel tak nemá možnost úhrady těchto poplatků, které by mohl od dlužníka cestou mimo insolvenční řízení dostat.

Mezi nevýhody radíme, že se věřitel musí do insolvenčního řízení konkrétního dlužníka přihlásit v omezeném čase (tj. do dvou měsíců od rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka). Po rozhodnutí soudu o osvobození placení pohledávek se věřitel nemůže dožadovat zpětně splacení celého dluhu. A v neposlední řadě tato nepoctivost dlužníka splácet své závazky včas má za následek, že věřitel nemusí být schopen hradit další své pohledávky svým odběratelům za statky a služby.

8 ZHODNOCENÍ A DOPORUČENÍ

Na základě výstupů předešlých dvou kapitol se můžeme dopracovat k celkovému zhodnocení procesu insolvenčního řízení. Toto zhodnocení je možné z více úhlů:

- jednak z obecného pohledu (tedy zda současný právní rámec plní svoji funkci a přispívá k řešení vysokého počtu insolvencí v České republice);
- dále z pohledu fyzických osob (zda se jednotlivcům vyplatí do insolvenčního řízení vstupovat);
- na základě nasbíraných informací je také možné poradit fyzickým osobám, jež vstoupili do insolvenčního řízení, jaká jsou problematická místa v tomto procesu a jakých chyb se vyvarovat (tato oblast je řešena metodou Check list).

8.1 Obecné zhodnocení insolvenčního řízení

V této kapitole bychom mohli odkázat na teoretickou část práce, konkrétně na kapitolu 3.2 Úskalí insolvenčního řízení a na knihu prof. Smrčky (Smrčka, 2016), která tuto druhou negativní stránku insolvenčního řízení popisuje. Je v ní uvedeno, že za největší problém lze považovat snahu dlužníků uhradit co možno nejnižší požadovanou měsíční splátku stanovenou soudem.

V každé společnosti se najde procento lidí, kteří právo zneužívá a vybírá si tu nejjednodušší cestu k penězům. V tomto případě, jak se zbavit dluhů, a přitom uhradit, co nejméně. Po novelizaci insolvenčního zákona, kdy dlužník nemusí uhradit minimálně 30 % svých závazků, se do insolvenčního řízení může přihlásit mnohem více dlužníků. Povinností je měsíčně hradit alespoň minimální částku (tj. u jednotlivce dvakrát odměna správce, tedy pokud je insolvenční správce plátcem DPH, tak 2.178 Kč), byť tím dlužník splatí pouze mizivou část dluhu, například jen pět procent či méně. Od zbytku dluhů bude dlužník po uplynutí 60 měsíců trvání oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty osvobozen. Tudíž bance, od které si půjčil například půl milionu, splatí pouze 25.000 Kč.

Povinností dlužníka však je projevit snahu o uhrazení co možno nejvyšší dlužné částky, a to až do 100 % všech svých závazků. I po novelizaci insolvenčního zákona platí, že pokud dlužník neuhradí minimálně 30 % svých závazků věřitelům, soud se bude ptát, jestli v jeho řízení nebyl nekalý úmysl a zda vynaložil veškeré úsilí k zaplacení co nejvyšší částky věřitelům. S tím souvisí občasný jev, kdy dlužník nemá dostatečné vzdělání a nemůže

si v oboru najít lépe placené místo, což znamená, že má stále povinnost uhrazení jen dvojnásobku odměny správce. S tímto dalším postupem mohou dlužníci kalkulovat již předem, kdy si sjednají vysoké úvěry a půjčky, poté přejdou do oddlužení a zatají své příjmy tak, aby splatili jen požadovanou částku danou zákonem.

U společného oddlužení manželů, kteří vstoupili do oddlužení, je výhodou, že veškeré dluhy, ať už manžela či manželky, se sečtou a podává se pouze jeden návrh na zahájení insolvenčního řízení, stejně tak všechny závazky se počítají pouze jednou (pokud by podali návrh odděleně, závazky by se počítali na každého zvlášť, protože každý z manželů je zodpovědný za celou dlužnou částku). Odměna insolvenčního správce je nižší, tj. 1.633,50 Kč za oba, nikoliv 1.089 Kč, jak je tomu u jednotlivce. Minimální měsíční splátka je 3.267 Kč (2 x 1.633,50 Kč). Insolvenční návrh pro manžele činí 6.000 Kč bez DPH (pro jednotlivce 4.000 Kč bez DPH). Je tedy výhodnější podat insolvenční návrh za oba manžele než za jednotlivce.

Abychom se však při hodnocení insolvenčního řízení neupínali jen na silné stránky, za zmínku stojí velká administrativní přebujelost celého procesu. V souvislosti se stále opomíjeným tématem ekologie je nezbytné zmínit například papírovou podobu všech dokumentů v řízení. Celá planeta se potýká ve velkém měřítku se znečištěním životního prostředí a netříděním odpadu. Postupně je vidět několik změn v úpravách našich každodenních potřeb, kdy se například plastové tašky už několik let nevydávají v obchodech na počkání, ale naopak. Z pohledu insolvenčního řízení, kvůli kterému se denně tisknou několikastránkové přílohy, e-maily atd., se však nic nemění. Stačí se podívat na množství formulářů, které musí podepisovat dlužník u přezkumného jednání, kdy jeden přezkumný list jedné pohledávky činí v průměru tři až devět stran, někdy i více. Každý dlužník má rozdílný počet přihlášek v závislosti od počtu institucí, vůči kterým má závazky, tedy cca od deseti až po třicet přihlášek na jednoho dlužníka. V konkursním řízení se tento počet mnohonásobně navyšuje, a to i na padesát. Kromě přezkumných listů je potřeba i formulář o záznamu z jednání či zpráva o přezkumu, kde je uveden postup při přezkumném jednání, zákony, dle kterých insolvenční správce poučil dlužníka, a také časy zahájení i ukončení jednání. Dále sem patří formulář Seznam přihlášených pohledávek a Přehled stanovisek dlužníka, kde je uvedena celková výše zjištěných pohledávek a opět všechny pohledávky rozepsány. V neposlední řadě se soudu zasílá Zpráva pro oddlužení, která shrnuje všechny tyto částky včetně věřitelů, které už byly popsány ve zmiňovaných formulářích. Na každém formuláři jsou v úvodu zařazeny identifikační údaje dlužníka (v případě společného oddlužení dlužníků údaje dvakrát)

a správce. Tento záznam zabírá přes polovinu strany. Dalším zbytečným aspektem při plýtvání papírů je, že se stále zasílají dokumenty, ať už to jsou úplné přihlášky věřitelů či jejich přílohy, výplatní pásky, ale především součinnosti od bank, které jsou ve větší míře zasílány klasickou papírovou formou, nikoliv elektronicky. V případě kontroly jednotlivých insolvenčních řízení, by měl insolvenční správce doložit podklady jak v elektronické podobě, tak i v listinné. Kamenem úrazu rovněž je, že soudy tisknou veškeré dokumenty v rámci vedení jednotlivých spisů řízení v papírové formě.

Přínosem v omezování plýtvání mohou být datové schránky. Tento způsob je jednak rychlejší, přitom máme prokazatelně doloženo, že si příjemce zprávu přečetl (nebo po 10 dnech je zpráva automaticky přečtená). Přitom založení datové schránky zabere jen několik minut. Dlužníci tento způsob spíše nevyužívají, a to i s ohledem na to, aby jim nemohly být doručovány dopisy od exekutorů a dalších institucí, vůči kterým mají závazek.

8.2 Doporučení pro fyzické osoby

Jak ukázala SWOT analýza, insolvenční řízení je procesem, který dlužníkům spíše nabízí novou šanci, než že by obsahoval zásadní rizika. V rámci strukturovaných rozhovorů v advokátní kanceláři nebyla zjištěna žádná významná problematická místa, na která by se měl dlužník zaměřit.

Jelikož je však insolvenční řízení poměrně zdoluhavým a náročným procesem, cestou prevence může být sestavení kontrolního seznamu mapujícího jednotlivé fáze insolvenčního řízení. Zvýrazněny jsou stěžejní a nejdůležitější body insolvenčního řízení.

Tab. 6 Prevence rizik v insolvenčním řízení – Check list

Činnost	Odpovědnost	Splněno?
Podání insolvenčního návrhu dlužníka.	dlužník	
Rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka.	soud	
Zavedení každého nového dokumentu ve fyzické podobě do šanonu.	správce	
Zavedení každého nového řízení do insolvenčního programu.	správce	
Lustrace řízení, zda dlužník vlastní například nemovitou věc, cenné papíry, patenty, známky, je veden ve veřejném rejstříku.	správce	
Vygenerování součinností bank a dalších institucí (notář; město, kde dlužník pobývá; soudy).	správce	

Odeslání součinností bankám a dalším institucím.	správce	
Založení nového bankovního účtu dlužníka.	správce	
Odeslání doložení osvědčení o registraci plátce DPH + oznámení adresy provozovny správce.	správce	
Zaslání výzvy dlužníkům o zahájení insolvenčního řízení a hrazení odměny insolvenčního správce.	správce	
Domluva termínu přezkumného jednání s dlužníkem.	správce	
Nahrání přihlášek věřitelů, které přijdou od soudu do datové schránky do systému.	správce	
Zavedení přihlášek do systému (zápis přihlášek věřitelů + právního titulu vzniku pohledávky).	správce	
Zasílání měsíčních plateb jako odměna insolvenčního správce.	dlužník	
Hlídní plateb od dlužníků před formou oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty v bance + komunikace s dlužníky.	správce	
Odeslání oznámení o možnosti nahlížení do seznamu přihlášených přihlášek a sdělení termínu přezkumu.	správce	
Přezkum přihlášek + výzvy k doplnění přihlášek.	správce	
Zaznamenání popěrných úkonů nebo uznání přihlášek věřitelů.	správce	
Vytvoření zprávy o přezkumu.	správce	
Vytvoření seznamu přihlášených pohledávek a přehledu stanovisek dlužníka.	správce	
Vytvoření záznamu o jednání s dlužníkem.	správce	
Výpočet oddlužení podle posledních třech výplatních pásek.	správce	
Přezkumné jednání s dlužníkem.	správce, dlužník	
Vytvoření zprávy pro oddlužení.	správce	
Případné zaslání žalob o popřeny pohledávkách.	správce	
Odeslání zpráv o přezkumu na soud.	správce	
Zaslání výzev věřitelům, kterým byly popřeny přihlášené pohledávky.	správce	
Odeslání výzvy popřeným věřitelům.	správce	
Hlídní příchozích plateb od dlužníka jako odměna insolvenčního správce (1.089 Kč/os.; 1.633,50 Kč/manželé).	správce	
Rozhodnutí soudu o schválení oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.	soud	
Zavedení informací do systému – výživné, dlužné výživné, odměna za přezkoumané přihlášky, odměny zpracovatele insolvenčního návrhu.	správce	

Oznámení čísla účtu zaměstnavateli, plátcí mzdy, popř. plátcí dle darovací smlouvy.	správce	
Zaslání výzev ke sdělení čísla účtu věřitele přihlášeného do řízení.	správce	
Zasílání měsíčních srážek ze mzdy dlužníka, popř. ze smlouvy o důchodu.	dlužník, zaměstnavatel, dárce	
Kontrola příchozích plateb na jednotlivé měsíce (po dobu 36 nebo 60 měsíců nebo do doby uhrazení 100 % závazků dlužníka).	správce	
Nahrání příchozích plateb do programu, který vypočte poměrné platby věřitelům + uhrazení odměny insolvenčního správce + depozita + šestiměsíční odměna insolvenčního správce.	správce	
Vygenerování hromadného bankovního příkazu určitého dlužníka.	správce	
Nahrání příkazu do banky, kde má insolvenční správce veden konkrétní účet, a odeslání částek z banky mezi věřitele, insolvenčního správce a další.	správce	
Ad hoc úpravy – zpětvzetí, změna věřitele, změna zaměstnavatele.	správce	
Zaslání soudu oznámení o změně v distribučním schématu (z důvodu poměru procent při zpětvzetí přihlášky věřitele).	správce	
Zaslání zprávy o plnění oddlužení soudu (dle časové potřeby, kterou určí soud).	správce	
Řešení operativních záležitostí, které se vyskytnou v průběhu řízení (změna dlužníkovou zaměstnání, adresy pobytu, atd.)	dlužník, správce	
Konstatování, že dlužník uhradil 100 % závazků nebo oddlužení skončilo po 36 nebo 60 měsících (dle rozhodnutí soudu).	správce	
Zaslání zprávy o splnění oddlužení soudu.	správce	
Rozhodnutí soudu o splnění podmínek oddlužení, odpuštění dlužníkovi zbývající části závazků a ukončení zápisu v rejstříku.	soud	

Z výše vypsaneho seznamu úkonů v insolvenčním řízení je patrné, že většina činností je prováděna insolvenčním správcem. Týká se to spíše konání, která se opakují každý měsíc a jsou téměř stejná. Dlužníkovou hlavní činností je informovat insolvenčního správce a soud o všech mimořádných událostech či situacích, které v průběhu insolvenčního řízení nastanou, aby bylo patrné, v jaké části budou věřitelé uspokojeni. Hlavním doporučením pro fyzické osoby je tedy sdělování těchto informací, které by mohly jakkoliv ohrozit průběh splácení v řízení. Neplnění těchto povinností dlužníkem by mohlo vést i ke zrušení již schváleného oddlužení a tím by dlužníkům veškeré dluhy zůstaly.

8.3 Jak předejít vzniku insolvenčního řízení

Insolvenční řízení můžeme brát jako vrchol pyramidy. Je to sice proces, který dlužníkovi pomáhá, aby vyřešil kritickou situaci a mohl znovu začít s čistým štítem, nic to ale nemění na skutečnosti, že k platební neschopnosti jedince vůbec nemusí dojít. Stačí k tomu opatrnost dlužníka, případně dalších subjektů, které s ním přicházely do styku.

Všichni lidé by si měli uvědomit, že nemusí mít všechno a že do jejich života patří i skromnost a zdrženlivost. Už jen například, když si o Vánocích lidé půjčují na vánoční dárky nebo v létě na dovolenou. Je to nelogický krok, kterým si škodí a pak se dostávají do dluhové pasti, ze které jde jen těžko odejít, pokud nemají vysoké výplaty nebo nevyhrají miliony. Pokud podobná situace potká podnik, může v takovém případě přijít o své zákazníky, vydělá méně finančních prostředků a dostává se do problémů se splácením svým dodavatelům.

Banky, jakákoliv finanční instituce nebo fyzická osoba, která půjčuje druhému člověku finanční prostředky, by si vždy měla na začátku ověřit, zda je osoba, které chce tyto finanční prostředky poskytnout, vedena v Centrálním registru dlužníků České republiky. Centrální registr poskytuje pro zapůjčitele kontrolu, že vypůjčitel není neplatičem. Mezi další informační zdroje, kde je možno zjistit si o svém vypůjčiteli informace, patří např. „nejsemdlužník.cz“. Díky této stránce může jakýkoliv člověk rychle ověřit a prokázat, zda-li má bezproblémovou platební historii nebo má prodlení s placením po splatnosti. Tato služba pracuje s informacemi z registru SOLUS (zde jsou informace z mnoha finančních a zprostředkovatelských institucích), dále s informacemi z Centrální evidence exekucí, insolvenčního rejstříku, registru živnostenského podnikání, veřejného rejstříku a ověřuje platnost občanského průkazu.

Předejít podvodům a okradení můžeme například při převodu nemovitého majetku úschovou částky za tento majetek k třetí osobě. Tuto službu zpravidla provádí notář, advokát nebo exekutorský úřad. Jde o to, že pokud prodávající prodává pozemek kupujícímu na základě sepsané kupní smlouvy, mezi zapsáním vlastnického práva kupujícího a zaplacením kupní ceny uplyne doba, během které se může udát spousta nepříjemných událostí. Zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí trvá až třicet dní od podání žádosti. Pokud by katastrální úřad nezapsal z nějakého důvodu kupujícího jako nového vlastníka pozemku a kupující už uhradil kupní cenu za pozemek, nemá prodávající ani pozemek, ani peníze.

Proto je vhodné této nepříjemné situaci předcházet tím, že se bude převod kupní ceny zprostředkovávat třetí osobou, kdy se například u advokáta podepíše smlouva o úschově peněz. Poté, co kupující u advokáta složí na jeho účet finanční prostředky za pozemek, advokát podá žádost na katastr a jakmile katastr převede vlastnické právo a vydá výpis z katastru nemovitostí, vyplatí advokát tyto finanční prostředky prodávajícímu. Pokud by kupující nemohl být zapsán jako nový vlastník koupeného pozemku, peníze z kupní smlouvy by se vrátily kupujícímu. Tato služba je placená, a to v řádu několika tisíců. V případě, že tento proces probíhá u realitní kanceláře, je tato služba zahrnuta do provize za zprostředkování obchodu s nemovitostmi.

Hodně lidí doplácí také na zapůjčení nepříliš závratné půjčky. Při každé půjčce rodině, kamarádům nebo spolupracovníkům je vhodné sepsat si smlouvu o půjčce. Smlouva slouží jako důkazní materiál při vymáhání dluhu. Dlužník nám sice nezaručí podepsanou smlouvou řádné splácení vypůjčené částky, ale zvýší se nám šance na vymožení alespoň části zapůjčené částky. Správné údaje o protistraně jsou potřebné při důrazu na vrácení naší zapůjčené sumy peněz. Smlouva by měla obsahovat jméno a příjmení obou stran, trvalé bydliště a korespondenční adresu. Je lepší vyvarovat se tomu, aby měl „spolusepisovatel“ smlouvy adresu na obecním úřadě, protože je vysoká míra pravděpodobnosti, že zapůjčené peníze půjde těžce vymoci. Je dobré si hlídat datum promlčení, která je v civilních řízeních tříletá.

Aby se počet obyvatel v dluhové pasti snížil, mělo by se začít pracovat s lidmi již od počátku, to znamená od útlého dětství. Studenti by se měli na základních školách seznamovat s hodnotou peněz, jak s nimi hospodařit, dozvědět se o vhodnosti hospodařit s peněžní rezervou atd. Školy by se měly finanční (ne)gramotnosti věnovat ve větším měřítku a důrazně své žáky upozorňovat na důsledky dluhového financování. To však souvisí i s rodičovskou výchovou. Děti by si měly uvědomit, co všechno musejí rodiče platit každý měsíc a jak je obtížné takovou sumu peněz shromáždit. I při zapůjčení malého obnosu peněz navíc tyto částky mohou rychle růst díky úrokům, při nedodržení smlouvy hrozí postih a v horších případech mohou přijít o veškerý majetek, který vlastní.

Zpočátku si absolventi středních a vysokých škol myslí, že se dostanou na jakoukoliv pozici v oboru, který vystudovali. Opak se ale stane pravdou v čase, kdy po rozeslání již dvacátého životopisu stále marně doufají na vysvobození z časového kruhu hledání práce snů. Ta většinou nepříjde, protože o mladé studenty není až takový zájem z důvodu nezku-

šenosti v pracovním provozu. Absolventi škol proto tvoří jednu z rizikových skupin ekonomicky aktivních obyvatel, která se nedokáže ihned uplatnit na trhu práce. Absolventi poté nastupují na úřady práce, kde se jim tamní pracovníci snaží pomoci najít vhodné zaměstnání. Avšak není pravdou, že se na úřadu práce setkáváme jen s absolventy vysokých škol. Nejčastější uchazeči jsou lidé s nízkou kvalifikací, se základním, nedokončeným a středním odborným vzděláním, s výučním listem či středním vzděláním s maturitou. Průměrný věk uchazečů o práci činí 44 let. Tento věk je však jen málo vypovídající, protože jak již bylo řečeno, průměruje se věk mladistvých absolventů a starších lidí před důchodovým věkem. A ne každý člověk, který není zaměstnaný, se počítá mezi nezaměstnané. V zaměstnanec-kém poměru nejsou třeba živnostníci, podnikatelé, důchodci nebo třeba rodiče na rodičovské dovolené. Za nezaměstnaného se nepovažuje ani člověk, který si zaměstnání nehledá.

Ačkoliv si to nemusíme pravidelně uvědomovat, rizika vzniku insolvence přináší i běžná součást našeho života – platební karta. Negativa placení kartou spočívají v tom, že je lákavé mít u sebe pouze malou kartičku, či dokonce jen mobil, zatímco přehled o částce, který máme na účtu, je minimální až do té chvíle, kdy je účet prázdný nebo v mínusových položkách. Určitě nemáme takový přehled o svých penězích, jako kdybychom je měli fyzicky v ruce. Velkým lákadlem bank je vydání kreditních karet. Vydá je jakákoliv banka, a to zdarma, navíc na kartě může být až 30.000 Kč, které může člověk použít ihned na zaplacení například dovolené. Skrytou nevýhodou těchto karet je, že pokud se nesplatí vypůjčené peníze v bezúročném období, naskočí vysoké úroky, které se mohou přibližovat k 30 %. Touto možností se mohou rychle pokrývat předešlé půjčky od jiných bank. A tímto způsobem opravdu není problém se dostat do platební neschopnosti.

Když tyto informace shrneme, úvěry (ať už jde o kontokorent, provozní, eskontní, hypoteční, investiční či spotřebitelský úvěr) jsou velmi lákavá forma získání financí. Můžeme jimi pokrýt své budoucí plánované výdaje nebo jimi rychle splatit dluhy, které nám v minulosti vznikly bez nutnosti, abychom na ně šetřili několik let. Stačí podepsat několik papírů, předložit své měsíční příjmy a peníze jsou naše. Je to jednoduchý způsob k okamžitým penězům a také prostředek bank, jak nalákat klienty. Lidé vidí jen peníze, ale následky, tedy jak budou tuto sumu peněz vracet, si neuvědomují. Při úvěru potřebujeme zpravidla i ručitele nebo je potřeba se zaručit jiným majetkem, při stavbě domu většinou touto nemovitostí. Naše cesta k úpadku se tedy může přenést i na další osobu, která nám ručí. V některých případech se dokonce lidé vůbec neorientují v pohybu úroků u bank, nebo jim je bankovní instituce

ani nesdělí. Sazba RPSN (roční procentní sazba nákladů) udává výhodnost poskytovaného úvěru vzhledem k procentu, které budeme platit nad částku vypůjčenou.

V dalším případě jsou lidé, kteří si chtějí vypůjčit peníze, tak ovládnuti touhou po tom, jak peníze využijí dále, že si podrobně smlouvu nepřečtou a jdou rovnou na konečnou stránku k podpisu. Jsme obklopeni neuvěřitelným množstvím reklamy a náš úsudek ovlivňují média, takže si nemůžeme být ani na sto procent vybraným produktem jisti, dokud si to důkladně neověříme. Je to jako poslouchat drby od sousedky, která někde slyšela, že tento způsob je ten nejlepší. Ale pravda může být jiná. Lidé se stávají pohodovými typy, které se raději nechají obskakovat jinými lidmi a obklopují se technologiemi x-tých generací (později určitě i roboty-lidmi). Spoléhají na to, že tyto technologie nemůžou nic vypočítat špatně, mají přece výjimečný mozek, který je mnohonásobně chytřejší než ten lidský. Jenže když se technologie splete nebo vypne, jsou rázem tito lidé bezradní. Právě současnou závislost civilizace na technologiích můžeme považovat za jednoho z viníků vývoje počtu insolvencí.

ZÁVĚR

Cíl práce byl v úvodu stanoven jako důkladné zmapování insolvenčního řízení z pohledu fyzické osoby a analýza rizik, která jsou s tímto procesem pro fyzickou osobu spojena. K jeho naplnění byly vybrány polostrukturované rozhovory jako hlavní technika sběru dat a SWOT analýza jako metoda identifikace a hodnocení rizik. V kapitole doporučení byl použit rovněž Check list, který plnil úlohu nástroje prevence rizik.

Celá bakalářská práce byla zaměřena na proces insolvenčního řízení z pohledu fyzické osoby. Nutností se stalo zmapování konkrétního insolvenčního řízení vybraného dlužníka, které sice v bakalářské práci může působit jen popisným dojmem, získané poznatky však posloužily jako nenahraditelný zdroj informací do analýzy rizik. Rizika byla ohodnocena za použití SWOT analýzy, na které se dále podílel insolvenční správce advokátní kanceláře. Výsledky analýzy vykreslují insolvenční řízení jako proces, kde může dlužník více získat než ztratit. Zvláště srovnání s podmínkami exekučního řízení, které detailně popisuje závěr sedmé kapitoly, vychází pro insolvenční řízení jednoznačně pozitivně. Za zmínku stojí i momentální trend v chování vlády, která jde cestou vstřícného přístupu k dlužníkům. Prvním krokem byla novelizace Insolvenčního zákona s novými úlevami například pro důchodce a zdravotně postižené spoluobčany. V době psaní této práce lze pozorovat další vstřícný krok, kdy v důsledku koronavirové epidemie započala diskuse o odsunutí návrhů zahájení insolvenčních řízení a prodloužení moratoria.

Bakalářskou práci by bylo možné doplnit dalšími právními pojmy, formulacemi, zákony a podrobnostmi, které se v průběhu insolvenčního řízení mohou vyskytnout. Nicméně, vzhledem k rozsahovému omezení byla tato práce primárně zaměřena na rizika v insolvenčním řízení, navíc se týkala jen nepodnikajících fyzických osob. Dalšími možnými variantami by bylo analyzovat, jakým způsobem by podnikající fyzická osoba přešla z konkursu do oddlužení či naopak, případně rozebrat formu oddlužení konkursem jak pro podnikající fyzické osoby, tak pro obchodní společnosti.

Na základě výstupů praktické části a vzhledem k výše uvedeným závěrům si dovoluji konstatovat, že cíl vytyčený v úvodu práce byl naplněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje

- CIMBÁLNÍKOVÁ, Lenka, Jana BILÍKOVÁ a Pavel TARABA. *Databáze manažerských metod a technik*. Ostrava: Pro Fakultu logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně vydal Repronis, 2013. ISBN 9788073293802.
- FRONC CHALUPECKÁ, Kristýna. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; ISBN 978-80-210-6038-8.
- Insolvenční zákon 182/2006 Sb.: zákon o úpadku a způsobech jeho řešení: aktuální úplné znění od 4. ledna 2019, od 1. dubna 2019 a od 1. června 2019*. Praha: Verlag Dashöfer, nakladatelství, spol. s r.o., 2019. ISBN 978-80-87963-95-1.
- JANKŮ, Martin. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult. 6. přepracované a do-plněné vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 9788074006111.
- HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení. 2. vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 9788074007156
- KLÍNSKÝ, Petr a Otto MÜNCH. *Ekonomika pro obchodní akademie a ostatní střední školy. 6. upr. vyd.* Praha: Eduko, 2014. ISBN 9788087204672.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *ÚZ č.1188 Insolvence 2017*. Ostrava: Sagit, 2017. ISBN 978-80-4788-220-3.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *ÚZ Insolvence, Exekuční řád, Veřejné dražby*. Ostrava: Sagit, 2019. ISBN 978-80-7488-335-4.
- deMARRAIS, K. Qualitative interview studies: Learning through experience. In K. deMarrais & S. D. Lappan (Eds.). Mahwah: Foundation for research, 2004.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 9788073806750.
- MERRIAM, S.B. & TISDELL, E.J. *Qualitative research: a guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass, Wiley brand, 2016.

SMRČKA, Luboš, Jan PLÁČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing, 2016. ISBN 978-80-7431-151-2.

TICHÝ, Milík. *Ovládání rizika: analýza a management*. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-415-5.

ZELENKA, Jaroslav. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182/2006 Sb.) poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-657-0.

Internetové zdroje

Insolvenční řízení [online]. Česká republika: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2020 [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://insolvence.justice.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP Bezpečnost a zdraví při práci

InZ Insolvenční zákon

IS Insolvenční správce

IŘ Insolvenční řízení

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Průběh řízení (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona).....	13
Obr. 2 Příjem a výdej peněz z podniku (vlastní zpracování dle Klínský, Münch, 2014).	15
Obr. 3 Postup insolvenčního řízení – 1. část (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona).....	21
Obr. 4 Postup insolvenčního řízení – 2. část (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona).....	24
Obr. 5 Postup insolvenčního řízení – 3. část (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona).....	30
Obr. 6 Postup insolvenčního řízení pro fyzické osoby (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona).....	38
Obr. 7 Postup insolvenčního řízení pro právnické osoby (vlastní zpracování na základě Insolvenčního zákona).....	39
Obr. 8 Graf výsledku SWOT analýzy.....	59

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Zjednodušený výpočet předpokládané míry uspokojení věřitelů dlužníka	48
Tab. 2 SWOT analýza z pohledu dlužníka, který je v insolvenčním řízení	54
Tab. 3 SWOT analýzy s vyhodnocením rizik.....	57
Tab. 4 Zjednodušený výpočet SWOT analýzy	59
Tab. 5 Výpočet pro doplnění do grafu	59
Tab. 6 Prevence rizik v insolvenčním řízení – Check list	64